

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Dramatická umění

Produkce

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRÁVA A POVINNOSTI DIVÁKŮ

David Nushart

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jiří Srstka

Oponent práce: JUDr. František Vyskočil, Ph.D.

Datum obhajoby: 24. 6. 2021

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Dramatic Arts

Arts Management

MASTER'S THESIS

RIGHTS AND OBLIGATIONS OF AUDIENCE MEMBERS

David Nushart

Supervisor of thesis: prof. JUDr. Jiří Srstka

Reviewer: JUDr. František Vyskočil, Ph.D.

Date of defense: 24. 6. 2021

Degree granted: MgA.

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma

<p style="text-align: center;">Práva a povinnosti diváků</p>

Vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

.....

Podpis diplomanta

Abstrakt

Tato diplomová práce je zaměřena zejména na právní vztah mezi divákem a divadlem. V úvodní části je analyzován právní vztah, tedy dle čeho se řídí a jaká z něj vyplývají divákovi práva a povinnosti. Práce je plná konkrétních situací, ke kterým mezi divákem a divadlem dochází, či může docházet, které jsou porovnány s právními normami, které se na ně aplikují. Součástí práce je také popis dvou konkrétních soudních sporů mezi divákem, potažmo diváky, a divadlem. V některých dílčích kapitolách jsou autorem konstatována doporučení, jak lze případným sporům předcházet, v závěru práce pak nechybí doporučení obecného charakteru, jaké opatření by mohlo napomoci více předcházet sporům mezi divákem a divadlem.

Abstract

This master's thesis focuses primarily on the legal relationship between audience members and theatres. The introductory part analyses the legal relationship, i.e. how the relationship is governed, and which rights and obligations arise out of it in relation to audience members. The thesis is full of specific situations which occur, or can occur, between audience members and theatres, and these situations are compared with applicable legal norms. The thesis also contains descriptions of two specific lawsuits between audience members and theatres. Some chapters include the author's recommendations as to how potential disagreements can be prevented. The conclusion of the thesis presents general recommendations regarding measures which could further aid in preventing disagreements between audience members and theatres.

Poděkování

Rád bych na tomto místě poděkoval zejména vedoucímu diplomové práce, prof. JUDr. Jiřímu Srstkovi, za cenné připomínky a rady, kterých mi poskytl vrchovatě v rámci prezenčních i distančních konzultací.

Dále děkuji všem pracovníkům divadel a advokátům, kteří byli ochotni mi pomoci při vzniku této práce, zejména na základě konzultací a rozhovorů. V neposlední řadě patří poděkování mé rodině za podporu při psaní práce.

Obsah

1	Úvod	11
2	Vymezení pojmů	13
3	Obecný právní vztah mezi diváky a divadly, čím se řídí	14
4	Závazkové právo	16
4.1	Smlouva mezi divákem a divadlem	16
4.2	Předmět smlouvy	18
5	Vstupenka jako cenný papír	20
6	Ochrana osobních údajů diváka	24
7	Obchodní podmínky	27
8	Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů	34
9	Vrácení a reklamace zboží i vstupenky	38
9.1	Vrácení zboží	38
9.2	Reklamace zboží	39
9.3	Vrácení vstupenky	39
9.3.1	Zrušené představení a změna programu	40
9.4	Reklamace vstupenky	41
10	Předání či pře prodej vstupenek jinému divákovi	44
11	Konflikty s diváky	48
11.1	Vstup do divadla	48
11.2	Nevhodné oblečení	48
11.3	Nevhodné chování v prostorách divadla a během představení	49
11.4	Příklad z praxe: narušené divadelní představení diváky	51
12	Zásah do práv diváka během představení	54
12.1	Škoda způsobená divákovi během představení	55
12.2	Zásah do osobnostních práv diváka během představení	56
12.3	Probíhající soudní spor – žaloba na ochranu osobnosti	57
12.4	Soudní spor – náhrada škody na zdraví a nemajetkové újmy	60

13 Pořizování fotografií a videozáznamů divákem.....	63
13.1 Fotografování budovy divadla zvenku (exteriér)	63
13.2 Fotografování interiéru divadla.....	65
13.3 Pořizování fotografií a videozáznamů divadlem.....	67
14 Odpovědnost za věci odložené v šatně.....	69
15 Závěr.....	71
16 Použité prameny a literatura	73

Seznam použitého označování a zkratk

ADR	Alternative Dispute Resolution
CED	Centrum experimentálního divadla
ČOI	Česká obchodní inspekce
DAMU	Divadelní fakulta Akademie múzických umění
DD	Dejvické divadlo
DNV	Divadlo na Vinohradech
GDPR	General Data Protection Regulation
MDP	Městská divadla pražská
NDB	Národní divadlo Brno
SČS	Sdružení českých spotřebitelů

1 Úvod

Důvody, proč jsem si zvolil téma diplomové práce, „Práva a povinnosti diváků“, jsou v zásadě dva. Tím prvním je fakt, že se jedná o téma, které považuji za velice důležité a užitečné nejen pro diváky, ale také pro pracovníky divadel. Návštěva divadla s sebou přináší celou řadu právních aspektů, a pokud se diváci, ale i pracovníci divadel, budou lépe orientovat v této problematice, bude možné předcházet nejrůznějším nedorozuměním či sporům, které mohou nastat. Druhým důvodem je skutečnost, že se jedná o specifickou oblast, která je v českém prostředí značně neprobádaná a v divadelní praxi poznatky o ní chybí. Toto tvrzení opírám zejména o fakt, že na základě vlastní rešerše vysokoškolských prací se mi nepodařilo dohledat žádnou komplexní práci, která by se dané problematice podrobně věnovala, stejně tak je tomu v odborné literatuře. Hlavním zdrojem informací při vzniku této práce se proto staly právní normy, a to zejména občanský zákoník a zákon o ochraně spotřebitele, dále relevantní vysokoškolské práce zaměřené na vybraná témata, články a nestrukturované rozhovory s právníky a pracovníky divadel, tedy lidmi z praxe.

Tato práce není komplexní analýzou, která by pojmla celou rozsáhlou problematiku práv a povinností diváků v České republice. Taková ambice by byla nepochybně lákavá, nicméně by byla hodna spíše studentů právnické fakulty. Student právnické fakulty by však pravděpodobně a pochopitelně neměl zase tak blízko k divadelní praxi, jako student Katedry produkce DAMU¹. Cílem této práce je tedy zejména předložit teoretickou rámcovou analýzu vybraných témat z pohledu práva a porovnat ji právě s praktickými příklady z divadelní praxe, ke kterým dochází, či hypoteticky může docházet. Cílem je aplikovat právní normy na praktické příklady, kterých je v této práci požehnaně, a právě v tom lze spatřovat přidanou hodnotu této práce, která vznikla na divadelní, nikoliv právnické fakultě.

V úvodní části práce je popsáno, dle čeho se vztah mezi diváky a divadly řídí, následující kapitoly a podkapitoly se pak věnují konkrétním tématům a mnohdy i doporučením, jak je možné sporným situacím předcházet. Nechybí ani popis dvou

¹ Divadelní fakulta Akademie múzických umění v Praze

konkrétních soudních sporů mezi divákem a divadlem, jeden již ukončený a druhý stále probíhající. V závěru práce je mé doporučení divákům i divadlům, jakým způsobem by bylo možné přispět k tomu, aby obecně docházelo k méně vypjatým situacím mezi oběma stranami, a zda obecně divadla v některých záležitostech jednají v rozporu se zákonem. Neskrývám zároveň neskromnou ambici, s jakou jsem po dobu celého roku tuto práci psal, a sice aby se stala vhodným a relevantním materiálem pro další akademické i praktické bádání a diskusi nad mnohdy spornými tématy spojenými s právy a povinnostmi diváků.

2 Vymezení pojmů

Předpokladem pro správné pochopení a vyznění celé této práce, zaměřené na diváky a divadla, je zcela nezbytné si hned na úvod definovat význam obou zmíněných pojmů v kontextu této práce.

Divákem je „*návštěvník divadla, tvořící publikum*“². Ačkoliv by se v některých případech hodilo spíše užití pojmů jako je návštěvník, zájemce, zákazník, kupující atp., autor práce záměrně, pro lepší přehlednost a jednotnost, nejčastěji uvádí pojem divák, který v kontextu práce chápe jako jakési významově nadřazené slovo s podobným, resp. totožným významem.³ Jak bude blíže vysvětleno v nadcházejících kapitolách, pro účely této práce může být v některých případech divák považován za spotřebitele, ačkoliv si je autor práce vědom toho, že tomu tak nemusí být vždy.

Divadlem se v kontextu této práce rozumí pořadatel kulturní produkce, nehledě na právní subjektivitu, ale také příslušný prostor, kde se kulturní produkce odehrává, bez ohledu na skutečnost, zda pořadatel prostory vlastní, či si je pronajímá. V kontextu spotřebitelského vztahu je v této práci nahlíženo na divadlo jako na podnikatele, jak bude dále též vysvětleno.

² DVOŘÁK, Jan. Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění. 2005. [Praha]: Pražská scéna, 2005. Teatrologie. ISBN 80-861-0249-1

³ Pojmem divák se rozumí divačka i divák, nehledě na pohlaví. Stejně tak je tomu u dalších jmenovaných profesí, např. šatnářka/šatnář atp.

3 Obecný právní vztah mezi diváky a divadly, čím se řídí

Vztah mezi diváky a divadly se řídí soukromým právem⁴, které zahrnuje práva a povinnosti vznikající ze vzájemného styku osob sobě rovných a z jejich svobodné vůle.⁵ Úpravu vzájemných práv a povinností osob lze nalézt zejména v Zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník). Většina jeho ustanovení je dispozitivní, což v praxi znamená, že si mohou účastníci právního vztahu ujednat vlastní pravidla, pokud to zákon výslovně nezakazuje. Jde o obecně známé pravidlo „co není zakázáno, je dovoleno“. Pokud budeme vycházet z běžné praxe, kdy divák (fyzická osoba, „nepodnikatel“) obvykle uzavírá smlouvu s divadlem mimo svou podnikatelskou činnost nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání (tedy nenakupuje např. vstupenky na firmu či na své identifikační číslo⁶), a divadlo je podnikatelem, jde mezi oběma smluvními stranami o tzv. spotřebitelský vztah. Pokud nakupuje vstupenky či zboží např. firma pro své zaměstnance, o spotřebitelský vztah se nejedná, neboť se mezi kupujícím a prodávajícím nejedná o vztah spotřebitel-podnikatel, ale podnikatel-podnikatel. Nespornou výhodou spotřebitelů je zejména to, že na ně zákon nahlíží jako na slabší smluvní stranu, a jsou proto zákonem více chráněni.

V této souvislosti se nabízí otázka, zda ve zmíněném spotřebitelském vztahu může figurovat nezisková organizace, např. divadlo, které je příspěvkovou organizací města, která primárně není podnikatelem, neboť k takovému účelu nebyla zařízena. Za podnikatele je dle § 420 občanského zákoníku považován ten, „*kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku*“. Dle této definice by bylo snadné nabýt dojmu, že tedy nezisková organizace není podnikatelem, neboť za účelem zisku zpravidla není založena, nicméně jde o fikci, neboť hned v následujícím paragrafu, tedy § 421 odst. 1, stojí, že za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. V druhém odstavci je pak uvedeno, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské či jiné oprávnění.

⁴ Opakem je právo veřejné.

⁵ Úpravy v NOZ: Obecně o soukromém právu. In: obcanskyzakonik.justice.cz [online]. [cit. 25. 11. 2020]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/predmet-upravy>

⁶ Známé též pod zkratkou IČO.

Díky shora uvedeným skutečnostem lze dojít k závěru, že i na subjekty, které nebyly za účelem podnikání ustaveny (např. spolek, nadace ad.), lze nahlížet jako na podnikatele.

Vedle již zmíněného občanského zákoníku dále vyplývají práva a povinnosti spotřebitelů a podnikatelů zejména ze Zákona č. 634/1992 Sb., Zákon o ochraně spotřebitele (dále jen zákon o ochraně spotřebitele). Další podmínky a pravidla si každé divadlo určuje individuálně, zpravidla prostřednictvím smlouvy, potažmo vlastních obchodních podmínek, návštěvního řádu, reklamačního řádu, zásad zpracování a ochrany osobních údajů a dalších směrnic a dokumentů.

4 Závazkové právo

Pokud si klademe otázku, jaké právní normy nejčastěji upravují vztah mezi divákem a divadlem, obecně se bude nejčastěji jednat o tzv. závazkové právo. Závazkové právo je součástí soukromého práva a je tvořeno právními normami upravujícími závazky, které „vznikají ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá“⁷. Závazek, jinak řečeno obligace, zavazuje dlužníka (v kontextu této práce divadlo) vůči věřiteli (tedy divákovi) k určitému plnění. Pokud k plnění nedochází, může se věřitel svého oprávnění, pohledávky, domáhat. Obecnou právní úpravu závazků lze nalézt ve čtvrté části občanského zákoníku.

4.1 Smlouva mezi divákem a divadlem

Závazek může vzniknout, jak již bylo zmíněno, několika způsoby. V divadelní praxi lze předpokládat, že nejčastěji vzniká primárně smlouvou, např. při zakoupení vstupenky, předplatného, věcí a zboží (např. programu k inscenaci). Mezi další závazkové vztahy patří mj. odložení věcí v šatně, kde může dojít k povinnosti divadla nahradit způsobenou škodu, jak je blíže popsáno v kapitole č. 14 této práce, či zakoupení občerstvení v divadelním baru. Ve výše uvedených případech dochází k uzavření smlouvy mezi divadlem a divákem, byť se to tak na první pohled nemusí jevit, neboť divák např. při koupi divadelního programu od uvaděčky žádnou smlouvu písemně nepodepisuje. Při prodeji je často smlouva uzavřena ústně, což zákon nezakazuje⁸. O jaké dva základní druhy smlouvy se jedná v případě prodeje vstupenky a zboží, je popsáno v následující podkapitole.

Obecně platí, že smlouva je právním jednáním, ve kterém si smluvní strany sjednají svá práva a povinnosti, a projeví tak vůli zřídit mezi sebou závazek. Uzavřením takové dohody (smlouvy) vzniká právní vztah mezi smluvními stranami a lze jej metaforou přirovnat ke dvěma stranám jedné mince, neboť právu jedné smluvní strany musí odpovídat povinnost druhé smluvní strany (a naopak). Samotnému uzavření

⁷ Občanský zákoník, § 1723

⁸ Smlouva musí být dle zákona uzavřena písemně např. při převodu nemovitosti.

smlouvy zpravidla předchází návrh smlouvy (nabídka), ze které „*musí být zřejmé, že ten, kdo jej činí, má úmysl uzavřít určitou smlouvu s osobou, vůči níž nabídku činí*“⁹. Nabízí se otázka, v jakém momentě je smlouva uzavřena. Ačkoliv by se mohlo zdát, že uzavřena je jedinečně jejím podpisem, není tomu tak, neboť uzavřena je již v momentě, kdy si strany ujednaly její obsah, a tedy s ní souhlasí. K takovému souhlasu proto může dojít dříve, než dojde k samotnému podepsání smlouvy, tedy v případě, pokud smlouva neobsahuje výslovně podmínku, že musí být uzavřena výlučně v písemné podobě. Není-li forma smlouvy předepsána zákonem, jak bylo zmíněno výše, mohou si ji smluvní strany zvolit samy. Jak může dojít k uzavření smlouvy při nákupu vstupenek, je popsáno v následujících odstavcích této kapitoly.

Pokud se divák rozhodne navštívit divadelní představení, nejdříve si vyhledá nabídky divadel, jaké inscenace uvádějí a v jakém termínu. Spolu s těmito údaji bývají v programu, který může mít podobu papírovou i elektronickou, uvedeny další informace a specifikace, které už lze zpravidla považovat za nabídku (návrh smlouvy). Jde např. o stručně popsany děj, obsazení, inscenační tým, délku představení a cenu vstupného. Pokud se divák rozhodne vybrané představení v konkrétní den, čas a místě konání navštívit, musí si zpravidla zakoupit vstupenku, na základě které mu je následně vstup na představení umožněn. K uzavření smlouvy může při nákupu vstupenek dojít různým způsobem, nejčastěji si diváci kupují vstupenku buď online (v elektronické podobě), nebo v kamenné pokladně (v papírové podobě).

Pokud si divák vybere zakoupení vstupenky online, po výběru konkrétního představení, jak bylo popsáno výše, bývá na stránce odkaz či tlačítko určené k zakoupení vstupenky, které diváka přesměruje na rezervační systém a plánek hlediště pro konkrétní výběr počtu vstupenek, potažmo míst. Dále musí divák zpravidla souhlasit s obchodními podmínkami daného divadla a zásadami zpracování a ochrany osobních údajů, které jsou na stránce k přečtení. Svůj souhlas musí obvykle odsouhlasit „kliknutím“ myši na příslušné tlačítko, bez něhož nelze nákup dokončit. Po souhlasu pak obvykle následuje vyplnění osobních údajů, způsobu platby a doručení vstupenky, např. poštou, či je zaslána elektronicky do e-mailové schránky diváka. K uzavření smlouvy dojde akceptací nabídky diváka, tedy v momentě, kdy

⁹ Občanský zákoník, § 1731

divadlo přijme a potvrdí divákovu objednávku vstupenek. V obchodních podmínkách divadla obvykle uvádí, že jde o moment, kdy divák uhradí cenu vstupného.

V jakém momentě dojde k uzavření smlouvy mezi divákem a divadlem při nákupu vstupenky v kamenné pokladně? Divák si v programu vybere konkrétní představení a osloví pokladní se žádostí o vstupenku. U prodeje v pokladně je jedno velké úskalí, které u prodeje online nehrozí, a sice, že divák v praxi mnohdy nemusí být před zakoupením vstupenky dostatečně seznámen s obchodními podmínkami divadla. Jednak by měl být divák v pokladně informován, např. cedulí na dobře viditelném místě před samotným nákupem, že zakoupením vstupenky souhlasí s obchodními podmínkami divadla tak, aby nedošlo k situaci, kdy si danou skutečnost divák přečte až na vstupence. Celé znění obchodních podmínek (potažmo např. návštěvního řádu a dalších dokumentů) tedy navíc musí být v pokladně divadla k přečtení, aby s nimi byl každý divák seznámen před uzavřením smlouvy. K uzavření smlouvy pak dojde zpravidla opět v momentě, kdy divadlo přijme a potvrdí divákovu objednávku vstupenek, což bývá stejně jako u výše uvedeného příkladu zpravidla v momentě, kdy pokladní od diváka přijme platbu.

Závěrem kapitoly tedy lze konstatovat, že návrh smlouvy mezi divákem a divadlem má zpravidla podobu písemné nabídky, kterou lze nalézt na webových stránkách či v pokladně divadla. Taková smlouva je uzavřena v momentě, kdy s ní obě strany souhlasí. V případě online nákupu, pokud obchodní podmínky nestanoví jinak, momentem doručení objednávky divadlu, což znamená, že je smlouva uzavřena písemně. V případě zakoupení vstupenek v pokladně divadla jde zpravidla o moment, kdy pokladní přijme objednávku a potvrdí ji, pokud není uvedeno jinak. Vstupenka pak, ať už v elektronické či papírové podobě, slouží jako potvrzení o uzavření smlouvy a zároveň jako legitimační listina, na základě kterého je divák do divadelních prostor vpuštěn.

4.2 Předmět smlouvy

Pokud chceme nalézt odpověď na otázku, jaký typ smlouvy mezi sebou uzavírá divadlo s divákem při nákupu vstupenek na představení, je klíčové si nejdříve určit, co je předmětem takové smlouvy.

Lze se domnívat, že předmětem smlouvy je poskytnutí služby, která divákovi umožňuje shlédnout či vnímat¹⁰ konkrétní divadelní představení v konkrétním místě a čase za předem daných podmínek vyplývajících z uzavřené smlouvy. Smlouva většinou obsahuje obchodní podmínky, návštěvní řád, případně jiné dokumenty. K takovému plnění je potřeba, aby si divák zakoupil vstupenku, legitimační listinu, po jehož předložení je divákovi pohledávka plněna divadlem.

Vzhledem k tomu, že smlouva o poskytování služeb není samostatným smluvním typem, který by upravoval občanský zákoník, jedná se o smlouvu inominátní, neboli nepojmenovanou. V takovém případě obecně platí, že si obě smluvní strany mohou ve smlouvě ujednat své vlastní podmínky (práva a povinnosti obou stran), které však nesmí být v rozporu se zákonem, v tomto případě zejména s občanským zákoníkem¹¹, případně se zákonem o ochraně spotřebitele.

Pokud je předmětem smlouvy zakoupení věci, např. divadelního programu, DVD se záznamem inscenace atp., jedná se o kupní smlouvu, kterou občanský zákoník upravuje. Ve zkratce lze uvést, že *„kupní smlouvou se prodávající [divadlo] zavazuje, že kupujícímu [divákovi] odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabytí vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.“*¹² Dle občanského zákoníku *„Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“*¹³ Nabízí se proto otázka, pokud by byla předmětem smlouvy věc, konkrétně vstupenka, a nikoliv poskytnutí služby, bylo by možné uzavřít kupní smlouvu? Takovým nákupem by divák zpravidla nabyl kus papíru, nikoliv však kulturní zážitek, o který jde divákovi jistě v první řadě. O kupní smlouvu by se však jednalo v případě, když by vstupenka do divadla byla tzv. cenným papírem, ve kterém by bylo právo (navštívit divadelní představení) inkorporováno, neboli vtěleno, jak je popsáno v následující kapitole.

¹⁰ Záměrně je zde uvedené i jiné slovo než pouze „shlédnutí“ představení, s ohledem na to, že představení lze vnímat i jinými smysly, než je pouze zrak.

¹¹ Občanský zákoník, § 1724 a násl.

¹² Občanský zákoník, § 2079

¹³ Občanský zákoník, § 489

5 Vstupenka jako cenný papír

„Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.“¹⁴ Jde tedy o fyzickou listinu, která je nositelem práva. Každá osoba, která takovou cennou listinu vlastní, může daná práva uplatnit. Podle zmíněné definice by bylo možné nabýt dojmu, že vstupenka do divadla je cenným papírem. Problematika cenných papírů je však velice složitá, pro potřeby této diplomové práce diplomant předkládá odpovědi alespoň na základní otázky týkající se systému fungování cenných papírů a možné využití v divadelním provozu, konkrétně u vstupenek.¹⁵ Aby nedošlo k případnému nedopatření či záměně pojmů, je dobré zmínit, že „cenina“¹⁶ není totéž co „cenný papír“.

K čemu je dobré si pokládat otázku, zda má vstupenka povahu cenného papíru? Pokud je vstupenka cenným papírem, přináší s sebou v základu dvě zásadní skutečnosti, které dopadají jak na diváky, tak divadla: trestněprávní ochranu a otázku převoditelnosti. Trestněprávní ochrana cenných papírů je v České republice na stejné úrovni jako u peněz, což s sebou nese vyšší sazby trestů. Např. paděláním hrozí dospělému pachateli trest odnětí svobody na 3-8 let¹⁷. Co se převoditelnosti týče, všechny druhy cenných papírů¹⁸ jsou převoditelné a nelze proto převoditelnost zakázat, a to ani v případě, kdy by to zakazovaly obchodní podmínky divadla.

¹⁴ Občanský zákoník, § 514

¹⁵ Dále se nabízí např. otázka, za jakých okolností lze považovat šatnový lístek za cenný papír.

¹⁶ „Cenina představuje účelový platební prostředek. V platebním styku nahrazují hotové peníze. Na rozdíl od peněz je však lze využít pro omezené účely.“ Zdroj: VESELÝ, Ondřej. Inovační projekt: Ceniny v retailovém podniku. Praha, 2018. Diplomová práce. České vysoké učení technické, Masarykův ústav vyšších studií. s. 28

¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 233 „2) Kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.“

¹⁸ Občanský zákoník rozlišuje tři formy cenných papírů: na doručitele, na jméno, na řad.

Obecně platí, že cenný papír musí obsahovat: údaj o emitentovi¹⁹, právo, které je s cenným papírem spojeno²⁰ a podpis emitenta. Díky takovému cennému papíru se např. divák prokáže při vstupu do divadla a má možnost zhlédnout divadelní představení, bez něj by však takovou možnost neměl.²¹ Ačkoliv nemusí být cenný papír zachycen pouze na papíře (může mít např. podobu umělohmotné či dřevěné destičky, na které bude trvale zachycen text), neumožňuje mít pouze elektronickou podobu. Z tohoto důvodu nelze elektronické vstupenky zakoupené online považovat za cenné papíry. Celá problematika se díky tomu v divadelním prostředí zužuje pouze na vstupenky zakoupené v pokladně či u autorizovaného prodejce v tzv. klasické, tedy papírové, podobě.

„Cenné papíry téhož druhu vydané týž emitentem v téže formě, z nichž vznikají stejná práva, jsou zastupitelné.“²² V divadelní praxi bychom mohli za zastupitelný cenný papír považovat např. takovou vstupenku, která, kromě všech povinných náležitostí cenného papíru, neobsahuje konkrétní číslo sedadla, a je tedy jedno, který divák se posadí na jaké sedadlo v sále. Všem držitelům vstupenky na dané představení tím vzniká stejné právo. Cenný papír také musí obsahovat podpis emitenta, přičemž platí, že *„podpis emitenta na zastupitelném cenném papíru může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.“²³* Podpis tedy lze za určitých podmínek nahradit podpisem mechanicky (např. otištěním loga divadla), což zvyšuje „šanci“, že vstupenka do divadla může být brána jako cenný papír.

„Občanský zákoník klade na nominální cenné papíry dva požadavky: listina musí určit (alespoň odkazem na emisní podmínky) právo, které je s cenným papírem spojeno, a dále musí uvést údaj o emitentovi. Další požadavek, který není explicitně vyjádřen, plyne z povahy věci: týká se totiž formalizovaného právního jednání emitenta

¹⁹ Tj. ta strana, která cenný papír vydává, hypoteticky např. divadlo.

²⁰ Nebo alespoň odkaz na právo, které je s cenným papírem spojeno.

²¹ doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D., 2020, Bankovky, šatní lístky a vstupenky do divadla - "cenné papíry" nebo jen "cenné" papíry?, YouTube video. [2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UaB69ZMrVTU&t=474s>

²² Občanský zákoník, § 516

²³ Tamtéž

jako takového. Z listiny by mělo vyplynout, že se k ní emitent "hlásí" a že od něj "pochází", což samozřejmě nejlépe zajistí emitentův podpis. Ten nemusí být nutně vlastnoruční, u zastupitelných cenných papírů se za určitých podmínek připouští faksimile, např. podpisové razítko, či sken podpisu a jeho následné vytištění tiskárnou do listiny. Podpis plní identifikační funkci, takže nelze vyloučit, že za něj budeme považovat i mechanicky pořízené substituty, které sehrají podobnou funkci. Např. zahraniční judikatura připouští "podpis" už jen díky použití hlavičkového papíru, nelze tedy vyloučit závěr, že náhražkou "podpisu divadla" bude tvořit celkový kontext listiny s logem divadla apod. Připomínám, že nahrazení podpisu mechanicky ale občanský zákoník výslovně aprobuje jen u zastupitelných cenných papírů, nikoliv papírů individuálních, a žádá navíc splnění dalších předpokladů (ochrana proti padělání - viz § 516 odst. 2 občanského zákoníku).²⁴

U tzv. „nezastupitelných cenných papírů“ (v divadle by se mohlo jednat např. o vstupenky s konkrétními čísly sedadel, kde má každá vstupenka vlastní číslo sedadla), je podmínkou vlastnoruční podpis emitenta. Představa, že ředitel divadla podepisuje vlastnoručně všechny vydané vstupenky, je však přinejmenším málo pravděpodobná, u větších divadel pak zcela nereálná.

Pokud tedy dojde ke shrnutí výše popsané skutečnosti do jednoho odstavce, o cenné papíry by se mohlo nejpravděpodobněji jednat (pokud by obsahovaly povinné náležitosti, tj. název emitenta, popis práv a podpis emitenta) u tištěných vstupenek (nikoliv elektronických), která jsou vydávána na představení s nečíslovanými sedadly (či na stání, kde každý divák nemá předem určené konkrétní místo), vytištěným logem divadla a ochranným prvkem, např. vodoznakem. Na základě výše popsaných skutečností se lze domnívat, že se v současné době většina vstupenek do českých divadel, tedy alespoň na základě vlastní zkušenosti autora práce, nedá považovat za cenné papíry, zejména kvůli běžnému číslování konkrétních sedadel a problematice podpisu emitenta (a ochranného značení). V této diplomové práci proto není nahlíženo na vstupenky jako na cenné papíry. O co se tedy jedná? Pokud vstupenka nenaplnuje znaky cenného papíru, jedná se o tzv. legitimační listinu, „*kteřá pouze formálně osvědčuje určité právo a slouží ke zběžnému průkazu nároků majitele,*

²⁴ doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D., e-mailová korespondence, Brno 19. 3. 2021

event. dlužníkovi k rychlejší kontrole (např. lístek ze šatny, ubytovací poukazy apod.).²⁵

²⁵ KOTÁSEK, Josef. Cenné papíry – koncept úvodní přednášky: Právní povaha cenných papírů, In: is.muni.cz [online]. [cit. 4. 12. 2020]. Dostupné z [https://is.muni.cz/el/1422/jaro2006/MP604Zk/um/1432925/CP -
_koncept_uvodni_prednasky_z_roku_2005.txt?lang=cs](https://is.muni.cz/el/1422/jaro2006/MP604Zk/um/1432925/CP_-_koncept_uvodni_prednasky_z_roku_2005.txt?lang=cs)

6 Ochrana osobních údajů diváka

Na problematiku ochrany osobních údajů lze narazit např. již v samotné Listině základních práv a svobod, kde je mj. ve čl. 10, odst. 2 a 3 uvedeno, že *„Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života [...] a před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“* Mezi lety 2000 až 2019 byl v České republice platný zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, který upravoval ochranu osobních údajů a činnost Úřadu pro ochranu osobních údajů. Dne 25. 4. 2018 vstoupilo v platnost ve všech členských státech EU tzv. *„Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)“*²⁶, které se do povědomí širší veřejnosti dostalo pod zkratkou GDPR, z anglického General Data Protection Regulation. GDPR slouží především k tomu, aby chránilo práva občanů členských států Evropské unie, a stanoví povinnosti, které musí dodržovat každý, kdo s osobními údaji nakládá. Došlo proto ke zrušení výše zmíněného Zákona č. 101/2000 Sb., který byl nahrazen novým Zákonem č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů, který adaptoval příslušné nařízení a předpisy EU.

Definice pojmů vztahujících se k této problematice lze nalézt ve zmíněném Nařízení ve článku 4, pro účely této práce je popsáno alespoň několik základních. Mezi „osobní údaje“ patří dle zmíněného Nařízení všechny informace, které se týkají identifikované nebo identifikovatelné žijící fyzické osoby, dle Nařízení označované jako „subjekt údajů“. Pro potřeby této práce je za subjekt údajů považován divák. Díky takovým informacím tedy lze přímo či nepřímo identifikovat určitou osobu, a to zejména odkazem na určitý identifikátor (např. jméno, lokační údaj), nebo zvláštního prvku či prvků (např. fyzické, genetické, či ekonomické identity) této osoby.²⁷ Pojmem „zpracování“ se rozumím dle Nařízení *„jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních údajů, který je prováděn pomocí či bez*

²⁶ Celé znění viz zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=CS>

²⁷ GDPR, čl. 4, odst. 1

*pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění, vyhledání, nahlédnutí, použití, zpřístupnění přenosem, šíření nebo jakékoliv jiné zpřístupnění, seřazení či zkombinování, omezení, výmaz nebo zničení.*²⁸ Dále je v této souvislosti dobré definovat pojem „evidence“, což je strukturovaný soubor osobních údajů přístupný podle zvláštních kritérií. „Správcem“ je dle Nařízení „fyzická, či právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů“, zjednodušeně řečeno shromažďuje, zpracovává a uchovává osobní údaje. Pro účely této práce jde tedy o divadlo. Správce může pověřit „Zpracovatele“, což je fyzická či právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který pro něj bude zpracovávat osobní údaje.

GDPR se naopak nevztahuje, jak již bylo zmíněno, na osobní údaje zesnulých osob, dále anonymizované údaje a osobní údaje získané v rámci čistě osobní povahy, tedy bez souvislosti s profesní nebo obchodní činností.

V oblasti provozování divadelní činnosti se tedy každého divadla, které shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje diváků (potažmo samozřejmě svých pracovníků, což ale pro kontext této práce není důležité), nějakým způsobem GDPR dotýká. Zpracovávat osobní údaje je možné při splnění alespoň jedné z podmínek uvedených ve článku 6 Nařízení, mezi které patří mj. když subjekt údajů udělí souhlas²⁹ se zpracováním pro jeden či více účelů.³⁰ Diváci proto často divadlům udělují souhlas se zpracováním svých osobních údajů, např. při nákupu vstupenek, nebo pokud se chtějí stát odběrateli pravidelného elektronického zpravodaje (známým pod anglickým označením newsletter). Divák má právo takový souhlas kdykoliv odvolat.

²⁸ GDPR, čl. 4, odst. 2

²⁹ GDPR, čl. 4, odst. 1, bod 11: „Souhlas“ subjektu údajů se rozumí jakýkoli svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným potvrzením své svolení ke zpracování svých osobních údajů“

³⁰ „Souhlas se využívá tam, kde správce nemůže zpracování podřadit pod jiný právní důvod (např. správce si nezajišťuje souhlas se zpracováním osobních údajů, pokud osobní údaje zpracovává pro plnění smlouvy se subjektem údajů, nebo pro zpracování v pro účely nezbytné personální agendy apod.).“ Zdroj: Základní příručka k ochraně údajů. In. uoou.cz [online]. [cit. 6. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/zakladni-prirucka/ds-4744/archiv=0&p1=1881>

Pokud divák divadlu poskytne své osobní údaje, má právo být informován divadlem o zpracování jeho osobních údajů, kdo takové údaje zpracovává, proč je zpracovává (za jakým účelem), jaké má zájmy a kdo je příjemcem údajů. Zpravidla proto divadla zveřejňují na svých webových stránkách či v obchodních podmínkách „zásady zpracování a ochrany osobních údajů“, kde se divák informace dočte.

Divadlo (či jiná instituce) musí v okamžiku získání osobních údajů divákovi poskytnout zejména následující informace³¹:

- Kdo je správcem osobních údajů a jaké jsou jeho kontaktní údaje (případně kontaktní údaje na zástupce či pověřence pro ochranu osobních údajů).
- Jaké osobní údaje zpracovává.
- Jaký je účel a právní základ zpracování osobních údajů.
- Komu mohou být osobní údaje předány.
- Jak dlouho bude divadlo osobní údaje uchovávat.
- Divadlo informuje diváka o právech při zpracování osobních údajů. Divák má právo zejména požadovat přístup k jeho osobním údajům, opravu (doplnění) nebo výmaz, dále omezení zpracování a vznést námitku proti zpracování. Dále má právo na přenositelnost osobních údajů, možnost svůj souhlas odvolat a podat stížnost u dozorového úřadu.

Dozorovým úřadem je v České republice Úřad pro ochranu osobních údajů. Na tento nezávislý orgán se mohou diváci obrátit s případnou stížností na porušení zákona, neboť Úřad provádí dozor nad dodržováním zákona v dané oblasti.

³¹ Celý výčet lze nalézt v GDPR, čl. 13

7 Obchodní podmínky

Obecně platí, že ujednání smluvních stran mohou být výslovná, půjde tedy o tzv. přímá smluvní ujednání, která plynou ze samotného textu smlouvy³². Vedle toho však existují také tzv. nepřímá smluvní ujednání, mezi které se řadí mj. obchodní podmínky, jejichž úpravu lze nalézt zejména v občanském zákoníku. „*Nepřímá smluvní ujednání lze vymezit jako určitá pravidla, jež sice nejsou formulována ve smlouvě, avšak určují vzájemná práva a povinnosti stran, jelikož strany ve smlouvě projeví shodnou vůli se jimi řídit.*“³³ Úprava obchodních podmínek je zahrnuta pod obecná ustanovení o smlouvách, v § 1751 a násl. občanského zákoníku.

Pokud tedy smlouva (v kontextu této práce mezi divákem a divadlem) výslovně odkazuje na obchodní podmínky, stávají se, za určitých okolností, jak bude popsáno, součástí smlouvy. Protože platí, že „*smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah*“³⁴, musí být při jejím uzavření obě strany s nabídkou smlouvy, a tedy i obchodními podmínkami, seznámeny. Prodávající, a tedy i divadla, používají obchodní podmínky zejména proto, že uzavírají smluvní vztah s velkým počtem diváků, a tudíž je pro ně komfortnější mít jednotné obchodní podmínky, které platí pro všechny diváky totožně a stačí na ně před uzavřením smlouvy odkázat. Obecně lze říci, že v obchodních podmínkách bývá zpravidla uvedeno, v jakém momentu dochází k uzavření smlouvy a jaká práva a povinnosti obou smluvních stran ze smlouvy vychází, případně čím se dále řídí.

Při nákupu vstupenek online si divák může podmínky přečíst obvykle na webu divadla či přímo v předprodejním systému, kde musí označit („kliknout“ myší), že souhlasí s obchodními podmínkami, v opačném případě mu nákup není umožněn. U nákupu online tedy nebude složité v případě sporu dokázat, zda divák s obchodními

³² KOČER, Jan. Konsensus a obchodní podmínky: teoretická a komparativní analýza. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva. s. 15

³³ MAREK K. Obchodní podmínky, vykládací pravidla a obchodní zvyklosti. In: law.muni.cz [online]. 2010 [cit. 3. 1. 2021]. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/13_obchod/Marek_Karel_\(4075\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/13_obchod/Marek_Karel_(4075).pdf)

³⁴ Občanský zákoník, § 1725

podmínkami přímo souhlasil, či nikoliv. Jinak tomu však může být u zakoupení vstupenky fyzickým způsobem.

Pokud si divák vstupenku zakoupí v kamenné pokladně divadla, je divadlo povinné diváka s obchodními podmínkami seznámit před samotným nákupem, např. formou vyvěšené cedule, že „zakoupením vstupenky divák souhlasí s obchodními podmínkami“, přičemž celé jejich znění by tedy mělo být pochopitelně v pokladně k přečtení. Lze se domnívat, minimálně ze zkušenosti autora této práce, že praxe bude často o něco jiná, a tak se divák o tom, že „souhlasí“ s obchodními podmínkami, dočte až v momentě, kdy obdrží vytištěnou vstupenku, na které bývá tato informace vytištěna. V případě, kdy by divák takové jednání skutečně prokázal, staly by se pro něj obchodní podmínky neplatnými, neboť neměl možnost se s nimi seznámit před uzavřením smlouvy (tedy před zakoupením vstupenky).

Obchodní podmínky jsou zpravidla uzavírány adhezním způsobem: *„základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran nebo podle jejich pokynů, aniž slabší strana měla skutečnou příležitost obsah těchto základních podmínek ovlivnit.“*³⁵ Druhá smluvní strana má tedy možnost podmínky přijmout, či nepřijmout. Hovorovým jazykem by bylo možné tento princip popsat slovy „ber, nebo nech být“. Neznamená to však, že lze do obchodních podmínek napsat cokoli a jakoukoliv formou, tedy přesněji řečeno, papír snese vše, ale některé napsané podmínky nemusí být s ohledem na zákony platné. *„Obsahuje-li smlouva uzavřená adhezním způsobem doložku, kterou lze přečíst jen se zvláštními obtížemi, nebo doložku, která je pro osobu průměrného rozumu nesrozumitelná, je tato doložka platná, nepůsobí-li slabší straně újmu nebo prokáže-li druhá strana, že slabší straně byl význam doložky dostatečně vysvětlen.“*³⁶ Za slabší stranu je považován např. spotřebitel (pro potřeby této práce divák). Taktéž pokud obsahuje smlouva doložku, *„která je pro slabší stranu zvláště nevýhodná, aniž je pro to rozumný důvod, zejména odchyluje-li se smlouva závažně a bez zvláštního důvodu od obvyklých podmínek ujednávaných v obdobných případech, je doložka neplatná.“*³⁷ Vrátime-li se ještě jednou k předchozímu odstavci

³⁵ Občanský zákoník, § 1798

³⁶ Občanský zákoník, § 1800

³⁷ Tamtéž

a hypotéze, že obchodní podmínky pro diváka neplatí, pokud se s nimi nemohl seznámit před zakoupením vstupenky, lze toto tvrzení navíc opřít také o § 1799 občanského zákoníku, kde se mj. píše u smluv uzavřených adhezním způsobem, pokud jsou podmínky uvedeny mimo vlastní text smlouvy, je doložka ve smlouvě platná v případě, kdy byla slabší strana (tedy divák) „s doložkou a jejím významem seznámena, nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát“. Takové prokazování si lze v případě prodeje v pokladně jen stěží představit a je proto v zájmu divadla o obchodních podmínkách informovat diváka dostatečně a v ideálním případě prokazatelně, což si lze představit v extrémním případě např. tak, že by divák stvrdil obchodní podmínky svým podpisem.

Na stejném principu, jako obchodní podmínky, fungují také např. návštěvní řády, kde bývají uvedeny další povinnosti diváků a bývají součástí smlouvy, někdy též součástí obchodních podmínek. Z výše uvedených skutečností lze vyvodit, že veškeré podmínky musí divadlo avizovat dopředu, než dojde k zakoupení vstupenky a uzavření smlouvy. V praxi to znamená, že veškeré podmínky, které bývají psány např. na zadní straně vstupenky („změna programu vyhrazena“, „zakoupené vstupenky nelze vrátit“ ad.), slouží divákovi jako pouhé připomenutí již odsouhlasených podmínek. Pokud by se na vstupence objevila nějaká, pro diváka nová, informace, nelze ji považovat za součást obchodních podmínek a uzavřené smlouvy.

U obchodních podmínek musí divadlo zohlednit, zda je koncovým zákazníkem spotřebitel, či podnikatel. V obchodních podmínkách divadel se proto často objevují některé informace určené zvláště spotřebitelům a podnikatelům. V případě spotřebitelů jsou na obchodní podmínky kladeny vyšší nároky, neboť na spotřebitele, jak již bylo řečeno, je obecně nahlíženo jako na slabší smluvní stranu, a proto např. není možné, aby v nich divadlo mělo podmínky, které by byly v neprospěch spotřebitele a odchýleny od zákona. Dle § 14 a násl. zákona o ochraně spotřebitele mj. platí, že pokud smlouva uzavřená mezi prodávajícím a spotřebitelem odkazuje na obchodní podmínky, musí prodávající jak na svých webových stránkách (pokud je provozuje), tak i v obchodních podmínkách, „informovat spotřebitele jasným, srozumitelným a snadno dostupným způsobem o subjektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů³⁸, který je pro daný

³⁸ Více informací o této problematice viz kapitola č. 8 této práce.

typ nabízeného výrobku, nebo služby věcně příslušný“. Navíc musí prodávající informovat o internetové adrese takového subjektu. Více informací o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů viz následující kapitola této práce.

Dle § 1810 a násl. občanského zákoníku musí podnikatel spotřebiteli v textové podobě, v jazyce, ve kterém se smlouva uzavírá, a v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy sdělit následující údaje:

- údaje o prodávajícím (kontaktní údaje)
- popis zboží nebo služby a jejich hlavních vlastností
- cenu zboží nebo služby včetně všech poplatků a daní
- způsob platby a dodání nebo plnění
- náklady na dodání zboží či služeb
- údaje o právech vznikajících z vadného plnění, ze záruky a další podmínky pro uplatňování těchto práv
- dobu trvání závazku a podmínky ukončení závazku (pokud je smlouva na dobu neurčitou)
- údaje o funkčnosti digitálního obsahu včetně technických ochranných opatření
- údaje o součinnosti digitálního obsahu s hardwarem a softwarem, které jsou podnikateli známy nebo u nichž lze rozumně očekávat, že by mu mohly být známy
- údaje týkající se osobních údajů (k těmto účelům bývají zpravidla vyčleněny zvláštní zásady zpracování a ochrany osobních údajů)

V rámci již několikrát zmiňované ochrany spotřebitele, coby slabší smluvní strany, se v případě, kdy si každý vyloží obsah smlouvy různým způsobem, přikloní se zákon k výkladu příznivějšího pro spotřebitele. Dle § 1814 občanského zákoníku jsou explicitně zakázána mj. ujednání, která *„vylučují nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění nebo na náhradu újmy“*, nebo ta, která umožňují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva nebo povinnosti stran. Přesto je možné obchodní podmínky měnit. Divadlo může dle občanského zákoníku změnit obchodní podmínky v případě, pokud bylo předem alespoň ujednáno, jak se změna podmínek druhé straně oznámí. Ta má právo změny odmítnout a závazek z tohoto důvodu bez sankce vypovědět. U změn obchodních podmínek musí mít divadla na paměti, že je musí uchovávat pro případy, že by se k nim chtěl divák opakovaně vracet, musí mu tedy být dostupné.

Vzhledem k tomu, že si každé divadlo určuje nad rámec zákona, jak bylo uvedeno výše, obsah obchodních podmínek individuálně, v mnohém se navzájem mohou lišit, co do obsahu i rozsahu, což lze dokázat např. při porovnání obchodních podmínek Národního divadla a Horáckého divadla Jihlava, které lze nalézt na jejich webových stránkách.³⁹ Z dostupných dat vyplývá, že Národní divadlo má své obchodní podmínky rozsahem více než 21 krát delší, oproti Horáckému divadlu.⁴⁰ Pokud by divák, coby průměrně netrénovaný čtenář, přečetl 175 slov za minutu, pak by mu trvalo 30 min. času, než by přečetl obchodní podmínky Národního divadla, a k tomu by ještě potřeboval další čas na přečtení Zásad zpracování a ochrany osobních údajů, které by trvalo přečíst 7 min. Do jaké míry tedy diváci, nejen naší první scény, v praxi skutečně čtou obchodní podmínky, ponechává autor práce na názoru každého čtenáře. Pravdou ovšem je, že neznalost obchodních podmínek může divákovi zásadním způsobem znepríjemnit očekávaný kulturní zážitek. Např. pokud se bude divák domáhat vstupu do sálu po začátku představení, což divadla často v obchodních podmínkách zakazují, aby nerušil svým pozdním příchodem ostatní diváky v sále. Některá divadla umožňují opožděným divákům vstup až o přestávce, ale najdou se i taková, která mají pro opoždilce vyhrazená místa např. v lóžích či na balkoně, kde se lze v tichosti usadit i během představení.

Pokud si divák kupuje vstupenku od zprostředkovatele, tedy v předprodejní síti, kam patří např. GoOut či Ticketstream, nákupem vstupenky divák souhlasí jednak s obchodními podmínkami daného prodejce, tak i s obchodními podmínkami divadla. Takoví prodejci nenesou žádnou odpovědnost za plnění povinností divadla, které je pořadatelem akce. K podobné situaci může dojít také v případě, kdy si divák zakoupí vstupenky v kamenné pokladně divadla na představení, které pořádá např. divadelní agentura, jež si prostory divadla pouze pronajala. Skutečným pořadatelem akce je v takovém případě agentura, nikoliv divadlo, ve kterém se představení odehrálo.

³⁹ Obchodní podmínky Národního divadla viz <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/vstupenky-a-predplatne/obchodni-podminky>

Obchodní podmínky Horáckého divadla Jihlava viz: <http://www.hdj.cz/vstupne/podminky.php>

⁴⁰ Nehledě na Zásady zpracování a ochrany osobních údajů, na které obchodní podmínky Národního divadla sice odkazují, ale jsou samostatným dokumentem. Samotné obchodní podmínky Národního divadla mají 37 746 znaků vč. mezer, zatímco Horácké divadlo Jihlava 1 746 znaků vč. mezer.

Pro větší skupinu diváků, např. volnočasové, či školní zájezdy, je možné učinit hromadnou objednávku vstupenek, zpravidla přes obchodní oddělení divadla. Případné výhody hromadného nákupu si každé divadlo určuje dle své obchodní politiky. Některá divadla nabízejí u hromadných objednávek např. množstevní slevu, vstupenku zdarma pro kupujícího, či možnost platby na fakturu. Např. Divadlo v Dlouhé považuje za hromadnou objednávku více než 6 vstupenek, Národní divadlo více než 10 vstupenek. Ne vždy je možné hromadné objednávky realizovat, např. vzhledem k vysoké poptávce na vstupenky v případě některých uváděných inscenací. Např. Divadlo v Dlouhé objednávky nepřijímá, kupříkladu na představení Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka. V některých případech je možné po domluvě s obchodním oddělením uspořádat tzv. zadané představení, tedy „vykoupit“ celé hlediště a mít tak možnost shlédnout představení bez diváků z řad veřejnosti. V případě hromadných objednávek je kupující osoba pověřenou osobou jednat s divadlem a tedy i v případě např. vrácení vstupného komunikuje s divadlem pouze kupující, nikoliv jednotliví diváci. Např. v obchodních podmínkách GOJA, Agentura Gott- Janeček, spol s.r.o. se píše, že „v případě hromadného nákupu vyjadřuje kupující souhlas ve prospěch všech třetích osob“ a tedy na sebe přebírá za diváky, kterým předá vstupenky v rámci hromadného prodeje, zodpovědnost. Ačkoliv kupující zpravidla musí souhlasit s obchodními podmínkami divadla, jak je tomu pak u jednotlivých diváků? Pokud se např. vypraví studenti střední školy na dopolední představení, obvykle osobou jednající s divadlem bude pedagog. Ten od divadla zakoupí vstupenky, které před představením rozdává jednotlivým studentům. Jak již bylo řečeno, s obchodními podmínkami musí kupující souhlasit před zakoupením, nikoliv až v momentě, kdy si zakoupí vstupenku a tuto skutečnost si, možná, přečte na zadní straně vstupenky. Lze se domnívat, že v konečném důsledku, pokud by student porušil obchodní podmínky, mohl by se odvolávat na jejich neznalost, neboť s nimi nebyl prodávajícím (pedagogem) dopředu, než vstupenku obdržel, seznámen. Pokud se jedná např. o agenturu, která pořádá zájezdy do divadel při své obchodní činnosti, je naopak pravděpodobné, že má vlastní obchodní podmínky, ve kterých mimo jiné uvede, že divák zakoupením vstupenky souhlasí i s obchodními podmínkami daného divadla. Při hromadném nákupu vstupenek tedy nelze než doporučit, zejména kupujícím (mj. pedagogům), aby včas seznámili všechny jednotlivé diváky s jejich právy a povinnostmi, které zpravidla vycházejí zejména z obchodních podmínek divadla.

Závěrem této kapitoly je tedy dobré ještě jednou zdůraznit důležitost obchodních podmínek, pokud se stanou součástí uzavřené smlouvy mezi divákem a divadlem. Jde zpravidla o klíčový dokument divadla, který vymezuje divákova práva (mj. umožnění vstupu a možnost zhlédnout konkrétní představení) a povinnosti, dle kterých se musí divák řídit jak při samotném nákupu vstupenek a zboží, tak při návštěvě daného představení a v prostorách divadla. Součástí obchodních podmínek dále bývají informace o nakládání divadla s osobními údaji diváka, či alespoň odkaz na dokument, který se této problematice věnuje zvlášť. Někdy také bývá součástí obchodních podmínek návštěvní řád, kde se lze dočíst zejména povinnosti, které divák má, nicméně některá divadla je uvádějí přímo v obchodních podmínkách. Ať už se další dokumenty (jako např. návštěvní řád) nazývají jakkoliv, pokud jsou součástí uzavřené smlouvy, a tedy obchodních podmínek, je potřeba se jimi řídit.

8 Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů

Cest k mimosoudnímu řešení sporů je obecně více, mj. také skrze Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dle konstatování jednoho z rozhodců, Lucie Dolanské Bányaiové, je však rozhodčí řízení v běžných spotřebitelských sporech diváka a divadla poměrně ojedinělou věcí.⁴¹ Autor této práce se proto rozhodl věnovat pozornost spíše mimosoudnímu řešení spotřebitelských sporů⁴², které je zakotveno v zákoně o ochraně spotřebitele.

Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů je metoda, díky které spory mezi spotřebitelem a prodávajícím řeší pověřené subjekty k tomu určené, a nemusí tak docházet k zapojení soudů. Díky tomu lze spor zpravidla vyřešit rychleji⁴³ a finančně úsporněji, neboť s sebou nenese žádné poplatky za řízení⁴⁴. Neznamená to však, že by tím obě strany sporu přišly o právo domáhat se svých práv soudní cestou, nicméně jde o alternativní způsob řešení sporu. Nejčastěji se mimosoudním řešením spotřebitelských sporů řeší *„otázky spojené s reklamacemi spotřebního zboží, nedodání zboží či nevrácení peněz po odstoupení od smlouvy, spory související s plněním smluv o dílo či o nejrůznějších službách, reklamace přepravy, zájezdů apod.“*⁴⁵

Aktualizovaný seznam pověřených subjektů lze nalézt na webové stránce Ministerstva průmyslu a obchodu.⁴⁶ V České republice je takových subjektů celkem sedm a každý je zaměřený na nějakou specifickou oblast. Pro většinu spotřebitelských

⁴¹ JUDr. Lucie Dolanská Bányaiová, Ph.D., e-mailová korespondence, Praha 29. 3. 2021

⁴² Často se též pro tento institut používá zkratka ADR, z anglického Alternative Dispute Resolution.

⁴³ *„Řízení musí být ukončeno do 90 dnů od zahájení sporu, ve složitých případech může být lhůta jednou prodloužena o dalších 90 dnů“* Zdroj: Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. In: mpo.cz [online]. [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu-adr/2020/3/Letak-MPO---Mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu_7.pdf

⁴⁴ *„strany si hradí pouze své náklady, které jim v průběhu ADR vzniknou, např. kopírování, náklady na činnost znalce, právního zástupce“* Zdroj: Tamtéž

⁴⁵ Informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů (ADR): Často kladené otázky (ADR) In: coi.cz [online]. [cit. 1. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/informace-o-adr/casto-kladene-otazky-adr/>

⁴⁶ Viz zde <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu-adr/seznam-subjektu-mimosoudniho-reseni-spotrebitelskych-sporu---245423/>

sporů mezi divákem a divadlem je vhodné se obrátit na Českou obchodní inspekci (dále jen ČOI) či Sdružení českých spotřebitelů, z. ú. (dále jen SČS). „*V případech přeshraničních sporů pomáhá spotřebitelům v přístupu k příslušnému subjektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů Evropské spotřebitelské centrum Česká republika.*“⁴⁷

Mimosoudní řešení spotřebitelského sporu se řídí příslušnými ustanoveními zákona o ochraně spotřebitele a také pravidly, která si sám určí pověřený subjekt. Návrh na zahájení mimosoudního řešení sporu může podat jedině spotřebitel, a to nejpozději do jednoho roku od chvíle, kdy uplatnil svůj nárok u podnikatele poprvé. Návrh je možné podat písemně nebo elektronicky prostřednictvím formuláře dostupného na webových stránkách pověřeného subjektu. U ČOI lze navíc návrh podat také ústně do protokolu, případně (po splnění podmínek⁴⁸) také za pomoci jiných technických prostředků, především prostřednictvím telefaxu nebo veřejné datové sítě bez použití uznávaného elektronického podpisu.

V návrhu spotřebitel uvede: identifikační údaje stran sporu; popíše spor a čeho se domáhá; datum, kdy uplatnil své právo, které je předmětem sporu, u prodávajícího poprvé; prohlášení, že v dané věci nerozhodl soud, nebyl vydán rozhodčí nález a nebyla uzavřena dohoda stran v rámci mimosoudního řešení spotřebitelského sporu a ani nebylo zahájeno řízení před soudem, rozhodčí řízení nebo mimosoudní řešení spotřebitelského sporu; datum a svůj podpis.⁴⁹ K návrhu přiloží doklad o tom, že se mu nepodařilo spor vyřešit přímo s druhou stranou a také další doklady (účtenky, faktury, korespondence atp.), pokud má. Výhodou pro spotřebitele je mj. jednoduchost podání návrhu, podat návrh dovede sám – i bez znalosti práva a nejrůznějších právních ustanovení a paragrafů.

K zahájení mimosoudního řešení spotřebitelského sporu dochází dnem, kdy pověřený subjekt přijme návrh spotřebitele. Pokud návrh splňuje veškeré náležitosti, vyzoomí subjekt obě strany sporu a poučí je, že: nemusí být zastoupeni právním

⁴⁷ Zákon o ochraně spotřebitele, § 20l

⁴⁸ Zákon o ochraně spotřebitele, § 20n, odst. 4

⁴⁹ Zákon o ochraně spotřebitele, § 20n, odst. 2

zástupcem; mohou využít nezávislé poradenství nebo zastupování či pomoc třetí osoby; spotřebitel může ukončit účast v mimosoudním řešení spotřebitelského sporu v kterékoli fázi; obě strany sporu mají právo vyjádřit svůj názor; mohou nahlížet do dokumentace vztahující se k projednávanému sporu, pořizovat si kopie nebo opisy tvrzení, důkazů, dokumentů a skutečností předložených druhou stranou a vyjádřit se k nim; pověřený subjekt informuje o ukončení řešení a skutečnostech, které k němu vedly; zahájením sporu není dotčeno právo domáhat se ochrany svých práv soudní cestou.⁵⁰

Pověřený subjekt po obdržení návrhu vystupuje mezi spotřebitelem a prodejcem jako jakýsi mediátor, třetí nezaujatá strana, která se snaží pomoci oběma stranám k dohodě. Jakmile prodávající obdrží vyrozumění (viz předchozí odstavec), je povinen do 15 pracovních dnů poskytnout pověřenému subjektu své vyjádření a je povinen poskytnout součinnost potřebnou k tomu, aby měl mimosoudní spor efektivní průběh.⁵¹

K ukončení mimosoudního řešení spotřebitelského sporu dojde v případě, kdy: obě strany uzavřou dohodu (musí mít písemnou formu); nebo spotřebitel ukončí účast na řešení sporu; nebo smrtí, prohlášením za mrtvého, prohlášením za nezvěstného nebo zánikem jedné ze stran sporu bez právního nástupce; nebo marným uplynutím lhůty⁵²; nebo pokud pověřený subjekt návrh odmítne⁵³.

ČOI ani SČS nemají pravomoc samy o předmětu sporu závazně rozhodnout nebo strany sporu k dohodě nutit.⁵⁴ Ačkoliv je na závěr vydáno stanovisko, není právně závazné. *“Není-li dohoda stran v rámci mimosoudního řešení sporu nalezena, může*

⁵⁰ Zákon o ochraně spotřebitele, § 20r

⁵¹ Zákon o ochraně spotřebitele, § 20s

⁵² „Řízení musí být ukončeno do 90 dnů od zahájení sporu, ve složitých případech může být lhůta jednou prodloužena o dalších 90 dnů“ Zdroj: Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. In: mpo.cz [online]. [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelstevych-sporu-adr/2020/3/Letak-MPO---Mimosoudni-reseni-spotrebitelstevych-sporu_7.pdf

⁵³ Více o odmítnutí návrhu viz zákon o ochraně spotřebitele, § 20q

⁵⁴ Zatímco následující pověřené subjekty (ve svých oblastech) vydávají závazná rozhodnutí, která jsou právně vymahatelná: Finanční arbitř, Český telekomunikační úřad, Energetický regulační úřad.

se kterákoliv ze stran obrátit s občanskoprávní žalobou na věcně a místně příslušný soud.“⁵⁵

Závěrem nutno podotknout, že prodávající (podnikatel) je povinen dle zákona o ochraně spotřebitele informovat spotřebitele (kupujícího) „jasným, srozumitelným a snadno dostupným způsobem o subjektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů, který je pro daný typ nabízeného, prodávaného, poskytovaného nebo zprostředkovaného výrobku nebo služby věcně příslušný.“⁵⁶ Pokud má prodávající své webové stránky, musí na nich tuto informaci (společně s internetovou adresou pověřeného subjektu) též zveřejnit. Pokud smlouva mezi prodávajícím a spotřebitelem odkazuje na obchodní podmínky, výše uvedené informace musí uvést i v nich. Pokud dojde mezi oběma stranami ke sporu, který se jim nepodaří napřímo urovnat, poskytne prodávající spotřebiteli uvedené informace v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat. Dobrou zprávou pro diváky tedy je, že se o tomto způsobu řešení sporů musí ze zákona od divadla dozvědět. Systém mimosoudního řešení spotřebitelských sporů v České republice funguje od roku 2016 a s odstupem času lze konstatovat, že „systém odpovídá evropské i české legislativě, je plně funkční a bez zásadních nedostatků. Například na Českou obchodní inspekci se s návrhem na řešení spotřebitelského sporu obrátilo v roce 2020 celkem 3740 spotřebitelů.“⁵⁷

⁵⁵ Co je výsledkem mimosoudního řešení sporu? In: coi.cz [online]. 26. 7. 2017 [cit. 11. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/faq/co-je-vysledkem-mimosoudniho-reseni-sporu/>

⁵⁶ Zákon o ochraně spotřebitele, § 14

⁵⁷ Pět let fungování systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů v České republice. In: mpo.cz [online]. 12. 3. 2021 [cit. 11. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebiteleskych-sporu-adr/pet-let-fungovani-systemu-mimosoudniho-reseni-spotrebiteleskych-sporu-v-ceske-republice---260082/>

9 Vrácení a reklamace zboží i vstupenky

Na základě položeného dotazu pracovníkům obchodních oddělení či marketingu vybraných českých divadel⁵⁸, jaké druhy stížností diváků řeší, nejčastěji vyplynulo, že si diváci stěžují např. na zpracování jednotlivých titulů, dále se domáhají vrácení vstupného či jeho výměny z osobních důvodů (např. dovolená), případně si stěžují na horší viditelnost z některých míst. Pracovníci divadel často odkazovali na to, že divák si pořádně nepřečetl obchodní podmínky, kde jsou některé tyto situace popsány. V některých případech proto danou věc divadlo neuznalo a zamítlo, v individuálních případech některá divadla svolila v rámci zachování dobrých vztahů s divákem např. k darování čestné vstupenky. Jak je to s vrácením a reklamací vstupenek a zboží jest popsáno v následujících pěti podkapitolách.

9.1 Vrácení zboží

Jak již bylo zmíněno v kapitole č. 4.2 této práce, zakoupení zboží se řídí kupní smlouvou, kde se prodávající (divadlo) zavazuje převést na kupujícího (diváka) vlastnické právo k dané věci a tu mu předat nebo dodat. Na druhé straně se kupující zavazuje prodávajícímu zaplatit kupní cenu. O takový smluvní vztah se bude jednat např. při zakoupení programu k inscenaci. Nabízí se otázka, za jakých okolností může divák takovou věc vrátit. V první řadě záleží na tom, zda si divák (spotřebitel) věc zakoupil distančním způsobem, tedy např. skrze „prostředek komunikace na dálku“, jakým je např. internetový obchod (e-shop), či nikoliv. Pokud ano, pak má spotřebitel nárok odstoupit od smlouvy bez udání důvodu do 14 dnů od převzetí zboží a podnikatel má povinnost mu vrátit peníze (může však požadovat náhradu za poškození či opotřebení zboží, pokud k němu dojde). Do uvedené lhůty musí spotřebitel na své náklady vrátit zboží prodejci. Zakoupený program z e-shopu tedy do 14 dnů divák vrátit může a smlouva se tím zruší. Mezi výjimky, kdy spotřebitel odstoupit od smlouvy nemůže, řadí občanský zákoník v § 1837 mj. zvukovou nebo obrazovou nahrávku (CD a DVD), pokud spotřebitel poruší její původní obal.

⁵⁸ Divadlo na Vinohradech; Horácké divadlo Jihlava; Jihočeské divadlo České Budějovice; Klicperovo divadlo Hradec Králové; Městská divadla pražská; Švandovo divadlo.

Pokud si spotřebitel zakoupí zboží přímo u prodejce v prodejně (v případě divadla zejména v pokladně) a za týden si usmyslí, že chce např. zmíněný program vrátit, nemá ze zákona nárok odstoupit od smlouvy, jako tomu je např. u e-shopů, a požadovat tak své peníze zpět.

9.2 Reklamace zboží

Ačkoliv musí prodávající spotřebiteli dodat zakoupené zboží bez vad, může se stát, že tomu tak nebude, případně že se vada prokáže až po nějaké době (prodávající však neodpovídá mj. za běžné opotřebení věci, nebo pokud kupující o vadě věděl již ve chvíli, kdy si věc kupoval). Dle občanského zákoníku musí být spotřebitel vždy prodávajícím informován o rozsahu, podmínkách a způsob uplatnění reklamace (práva z vadného plnění) a také kde lze reklamaci uplatnit. Často na tuto skutečnost prodávající upozorňují ve svém reklamačním řádu, který musí být v souladu se zákonem a nemůže tedy nijak zužovat zákonná práva spotřebitelů. Na spotřební zboží se standardně vztahuje záruční doba 24 měsíců od převzetí zboží, zkrátit ji lze např. u věcí již použitých. Při reklamaci je potřeba prokázat zakoupení zboží, ideálně dokladem či smlouvou. Reklamace musí být vyřízena nejpozději do 30 dnů. Pokud dojde jejímu uznání, je prodávající povinen uhradit spotřebiteli účelně vynaložené náklady související s reklamací.

9.3 Vrácení vstupenky

Jak již bylo zmíněno, dle zákona může spotřebitel, který si zakoupí věc prostřednictvím dálkové komunikace (např. online) nebo mimo prostory obvyklé k podnikání (např. na ulici), odstoupit od smlouvy do 14 dní od zakoupení. Občanský zákoník však v § 1837 mj. uvádí, že spotřebitel nemůže odstoupit od smlouvy o poskytování služeb, pokud to podnikatel dopředu stanoví ve smlouvě (což se v praxi běžně děje, když o nemožnosti vrátit vstupenku informují v obchodních podmínkách), či pokud jde o smlouvu o využití volného času a podnikatel tato plnění poskytuje v určitém termínu. Pokud se tedy divák sám rozhodne z jakéhokoliv důvodu, že chce zakoupenou vstupenku vrátit, ze zákona na to právo nemá, nicméně je vždy dobré se informovat u konkrétního divadla, zda to neumožňuje nad rámec zákona. Např. brněnské Divadlo Radost ve svých obchodních podmínkách uvádí, že divák

může zakoupenou vstupenku vrátit nejpozději 3 dny před konáním představení. Přesto může dojít k situaci, kdy mají divadla povinnost vstupné divákovi vrátit, tou nejčastější je zrušené představení.

9.3.1 Zrušené představení a změna programu

Pokud dojde ke zrušení představení, divadla se obvykle snaží, je-li to možné, divákům nabídnout v daný datum a čas náhradní program, např. v podobě uvedení jiné inscenace, či přesunutí termínu představení a zachování platnosti vstupenky. Čistě z ekonomického hlediska se k takovým krokům divadla uchylují primárně proto, aby nemusela všem divákům se zakoupenou vstupenkou vracet peníze za vstupné. Představíme-li si např. situaci, kdy si divák zakoupí vstupenku na baletní představení, nicméně z důvodu onemocnění primabaleríny (bez možnosti alternace) dojde v den konání ke změně programu, kdy vystoupí soubor činohry s autorským čtením, je divák skutečně povinen tento náhradní program akceptovat? Divák může v daný moment lehce zpanikařit, neboť se podívá na vstupenku, kde se zpravidla píše „změna programu vyhrazena“. Lze se však domnívat, že ačkoliv změna programu vyhrazena bývá uváděna i v obchodních podmínkách divadel, pokud dojde k takto zásadní změně v uzavřené smlouvě, nemusí divák náhradní program (tedy návrh na změnu smlouvy) akceptovat, a má proto možnost odstoupit od smlouvy, neboť nebyla divadlem dodržena. Jestliže divadlo nabídne náhradní program či termín, má divák možnost tuto nabídku využít. Zároveň však nabídku využít nemusí a může požadovat vrácení vstupného z důvodu porušení smlouvy ze strany divadla. Vstupné zpravidla vrací prodejce, u kterého si divák zakoupil vstupenku. Pokud si ji zakoupil např. v síti Ticketportal, nemůže se dožadovat vrácení vstupného v pokladně divadla.

Vlivem epidemie koronaviru SARS CoV-2, kdy došlo několikrát od března roku 2020 k plošnému rušení a zakazování hromadných akcí, vešel v platnost dne 19. 5. 2020 Zákon č. 247/2020 Sb. Zákon o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 na oblast kulturních akcí. Ten umožňuje pořadatelům akcí, které se měly a mají konat až do 30. 9. 2021, odložit povinnost vrácení vstupného za zrušenou akci. Zákazník (tedy divák) má nárok do 31. 12. 2021 požádat pořadatele o vystavení poukazu minimálně v hodnotě původního vstupného, který lze využít na případný náhradní kulturní program

pořadatele. Poukazy platí až do konce tzv. ochranné doby, tedy do 31. 10. 2022. Až po tomto datu je pořadatel akce povinen zákazníkovi nejpozději do 14 dnů vrátit peníze za vstupenky, pokud divák vystavený poukaz nevyužil. Zákon ovšem stanoví několik výjimek pro osoby, které mohou po pořadateli požadovat vrácení peněz před koncem ochranné doby. Patří mezi ně mj. osoby se zdravotním postižením, těhotné osoby, osoby starší 65 let ad. Pořadatel má povinnost poučit zákazníka o jeho právech podle tohoto zákona.

9.4 Reklamace vstupenky

K reklamaci vstupenky jako takové může dojít např. v případě, kdy si divák zakoupí vstupenku a následně zjistí, že jsou na ní uvedeny chybné údaje. Pokud se divák domnívá, že představení, na které si zakoupil vstupenku, má vady, nese za ně odpovědnost divadlo, tedy pořadatel (nikoliv distributor vstupenek, který je obvykle pouze zprostředkovatelem a prodejcem vstupenek). V takovém případě tedy nejde v pravém slova smyslu o reklamaci vstupenky, tedy samotného kusu papíru, jako o reklamaci předmětu plnění. Jen stěží lze ovšem definovat hranici, kdy divák s reklamací u divadla uspěje, pokud není s představením spokojen. Lze s určitostí vyloučit, že by bylo možné ze zákona reklamovat vstupenky na základě subjektivního pocitu, že se např. divákovi představení nelíbilo, neboť záleží na individuálním vkusu každého jednotlivce. Některá divadla jsou v takovém případě ochotna divákům např. nabídnout slevu na další představení, dárek, nebo jinou kompenzaci. Dělají to však pouze z vlastní vůle vyhovět divákovi a udržet si s ním co nejlepší vztah. Vždy je potřeba vycházet z platné smlouvy, kterou má divák s divadlem uzavřenou.

Ke komplikaci může také dojít v momentě, kdy divadlo prodá dvě vstupenky na jedno konkrétní sedadlo. Pomineme-li otázku, zda tak učinilo divadlo vědomě (s vidinou finančního přínosu), či nevědomě (např. chybou rezervačního systému), vždy záleží zejména na komunikační a organizační schopnosti hledištního personálu, jak dokáže tuto, pro diváka nepříjemnou, situaci vyřešit. Zpravidla uvaděčka nabídne náhradní dostupné sedadlo v odpovídající cenové hladině či vyšší, aby divákovi vykompenzovala „jeho“ zabrané sedadlo. Pokud by však divákovi nebyla v takovém případě poskytnuta adekvátní náhrada a např. místo sedadla v lóži by divák musel celé představení stát, jak se v divadelním slangu uvádí, tzv. „na bidýlku“, mohl by se

u divadla domáhat alespoň částečného vrácení vstupného, neboť se divákovi nedostalo takového plnění (např. místo v lóži), k jakému se divadlo zavázalo při prodeji vstupenky.

Pokud je divák s představením nespokojený, je potřeba se zejména podívat, co divadlo nabízelo za produkt (představení) a zda se uvedená nabídka z čistě objektivního hlediska shoduje s představením, které navštívil. Pokud by se představení výrazně lišilo od toho, jak jej divadlo prezentuje např. v propagačních materiálech, lze se domnívat, že by se divák mohl domáhat vrácení vstupného v plné výši, či alespoň poměrné části. Jednat by se mohlo např. o situaci, kdy by avizovaná délka představení byla uváděna v čase 2,5 hodin s přestávkou, avšak skutečná délka představení byla pouze 1 hodina. Dle Lukáše Zeleného z nezávislé spotřebitelské organizace dTest lze reklamovat mj. „*technické nedostatky, podceněnou kapacitu sálu, špatné ozvučení, nekvalitní projekci v kinosále*“, dále pokud je např. délka představení kratší, než bylo inzerováno, nebo nevystoupí-li hlavní hvězda programu, měla by být poskytnuta přiměřená sleva z ceny vstupného.⁵⁹

Zejména divadla, která hrají i na venkovních scénách, diváky dopředu informují o postupu, pokud např. dojde k dešti či jinému nevhodnému počasí. Divák se proto může ještě před zakoupením dočíst např. v propagačních materiálech či v obchodních podmínkách, že v případě deště se představení neodehraje na venkovní scéně, ale uvnitř divadla. V takovém případě zakoupením vstupenky s daným postupem divák souhlasí a nevzniká mu tedy nárok na vrácení vstupného, neboť je o případném postupu dopředu informován.

Např. Otáčivé hlediště v Českém Krumlově má problematiku vrácení vstupného v závislosti na počasí popsanou v obchodních podmínkách poměrně podrobně. Pokud je špatné počasí, vyhrazuje si Jihočeské divadlo, které Otáčivé hlediště provozuje, právo posunout začátek představení až o půl hodiny. Jakmile se představení zahájí i při mírně nepříznivém počasí (mírný déšť atp.), vstupné nevrací, a to ani v případě,

⁵⁹ Umělecký zážitek z kulturní akce reklamovat nelze. In: dvojka.rozhlas.cz [online]. 19. 12. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/umelecky-zazitek-z-kulturni-akce-reklamovat-nelze-7536488>

kdy se po zahájení představení pro trvale nepříznivé počasí představení zruší. Ke zrušení představení, o kterém se rozhodne až těsně před začátkem představení, dochází při velice nepříznivém počasí, mezi které patří např. silný déšť či bouřka. V takovém případě divadlo divákům vrací vstupné. Dále divadlo mj. uvádí, že neposkytuje náhrady zvláštních nákladů, jakými jsou např. ubytování či cestovní výdaje.

10 Předání či pře prodej vstupenek jinému divákovi

Na samý úvod této kapitoly je třeba zdůraznit, že pojednává o pře prodeji, nikoliv předprodeji. Jedná se tedy o situaci, kdy si divák zakoupí vstupenku a následně jí předá nebo prodá třetí osobě. Nabízí se totiž otázka, zda na to má divák právo, či jestli mu v tom může divadlo zabránit.

Divadla zpravidla informují diváky o tom, jakou oficiální cestou je možné si zakoupit vstupenky (např. v kamenné pokladně či přes jimi schválené a oprávněné oficiální distributory a autorizované prodejce).⁶⁰ Zakoupením vstupenek od autorizovaných prodejců má divák jistotu, že si nekoupí např. padělanou, a tedy neplatnou, vstupenku. Přesto se najdou diváci, kteří si zvolí jinou, neoficiální cestu, jak si vstupenku pořídit. Může se jednat o jejich nevědomost, kdy se dopředu dostatečně neinformují o tom, jací distributoři mohou vstupenky oficiálně prodávat. Případně může jít o alternativu, když už jsou všechny vstupenky u oficiálních prodejců vyprodány. Vstupenky přeprodávají jak jednotlivci (např. když se divák z důvodu nemoci nemůže akce účastnit a místo aby vstupenka propadla, přeprodá ji jinému zájemci), tak speciální webové portály. *„Nejpoužívanější jsou Viagogo, StubHub nebo Mywayticket. Některé z nich působí v celé Evropské unii, některé zase jen v určitých zemích.“*⁶¹ Jak tyto portály fungují? *„Portály přeprodávající vstupenky obvykle tvrdí, že skrze ně prodávají vstupenky jednotliví spotřebitelé, kteří se z nějakého důvodu nemohou účastnit akce, na kterou si vstupenky koupili. Ve skutečnosti však portály využívají zejména profesionálové nabízející stovky vstupenek za „nafouknuté“ ceny. Vstupenky nakoupí buď s využitím specializovaných automatických programů (botů), nebo využijí několik kreditních karet.“*⁶² Zjednodušeně lze říci, že takové automatické programy dokáží ihned po spuštění oficiálních prodejů vstupenek zakoupit hromadně několik vstupenek během několika málo sekund, tedy rychleji než běžný člověk. Takové praktiky však bude v budoucnu v České republice protiprávní.

⁶⁰ Informují např. skrze webové stránky, plakáty k inscenacím, sociální sítě atd.

⁶¹ Dejte si pozor při online nákupu vstupenek na festivaly. In: dtest.cz [online]. 6. 6. 2019 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/clanek-7386/dejte-si-pozor-pri-online-nakupu-vstupenek-na-festivaly>

⁶² Tamtéž

Nejpozději do 28. 11. 2021 mají členské státy Evropské unie povinnost do svých právních předpisů zanást mj. zákaz přeprdeje vstupenek zakoupených pomocí nákupních automatizovaných botů, přičemž předpis bude použit od 28. 5. 2022.⁶³

Je tedy možné, například v případě onemocnění diváka, předat či přeprodat vstupenku jinému člověku, aby vstupenka nepropadla? Pokud jde např. o vstupenku zakoupenou v kamenné pokladně divadla, kdy si divák kupuje vstupenku zpravidla zcela anonymně, neboť divadlu neposkytuje své osobní údaje, nic nebrání divákovi takovou vstupenku předat či prodat třetí osobě. Divadlo v takovém případě ani prakticky neví a neviduje, s jakou osobou závazek uzavírá a tudíž komukoli, kdo přijde s platnou vstupenkou do divadla, bude umožněn vstup a plněna všechna práva diváka. Jiná situace nastane v případě, kdy je vstupenka vydána na konkrétní jméno, či divadlo ví, s kým konkrétně smlouvu uzavřelo. V takovém případě bude divadlo v případě reklamací, vrácení vstupného apod. jednat pouze s osobou, se kterou má uzavřenou smlouvu, tedy s původním majitelem. Z tohoto důvodu je vhodné, aby původní divák předal vstupenku novému držiteli i s právy (a povinnostmi), které ve vztahu k divadlu má, např. na základě darovací smlouvy, kde navíc lze ošetřit postoupení pohledávky se všemi právy a povinnostmi. Ačkoliv to zákon přímo nestanoví, je vhodné ji uzavřít písemně a předejít tak případným sporům. Problém pro diváka však nastává v případě, kdy si divadlo stanoví ve svých obchodních podmínkách, že vstupenka je na konkrétní jméno a divák ji nesmí postoupit jiné osobě. Touto cestou se od roku 2019 vydalo například často vyprodané Dejvické divadlo (dále jen DD). Kvůli případům, kdy návštěvníci přeprodávali vstupenky za vyšší cenu, než je zakoupili, upravilo DD svůj návštěvní řád, který je součástí smlouvy mezi divadlem a divákem, a část podmínek věnuje právě této problematice. Na svých webových stránkách DD k tomuto tématu dne 15. 5. 2019 mj. uvedlo, že překupníci svým nekorektním jednáním zneužívali zvýšenou poptávku po vstupenkách k vlastnímu obohacení, na což dopláceli poctiví diváci, na které pak vstupenky často nezbyly. V návštěvním řádu proto DD uvádí: *„Ke vstupu do DD je oprávněn pouze návštěvník, jehož jméno se shoduje se jménem uvedeným na vstupence (plus jeden doprovod řádného majitele vstupenek). DD si vyhrazuje při vstupu do DD právo kontroly jména*

⁶³ RÁMEŠ I., CHMELKA T. Stopka z EU pro zavádějící slevy. In: franchising.cz [online]. 31. 7. 2020 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://franchising.cz/moje-firma/3997/stopka-eu-pro-zavadejici-slevy/>

*diváka prostřednictvím dokladu totožnosti.*⁶⁴ Divadlo tedy přistoupilo k takovému kroku, že začalo psát v pokladně jména diváků na jejich vstupenky⁶⁵. Jakmile se jméno diváka neshoduje se jménem na vstupence, vyhrazuje si DD právo diváka (vč. jeho doprovodu) do DD nepustit. V případě, kdy nemůže návštěvník uvedený na vstupence ze závažných důvodů vstupenku využít, měl by se podle DD spojit s obchodním oddělením, které tyto situace řeší individuálně, např. tak, že divák přijde na pokladnu, kde mu pokladní přímo na vstupenku přepíše jméno držitele vstupenky.⁶⁶ Znamená to tedy, že změně majitele vstupenky se DD nebrání v případě, kdy nedochází k přeprodeji vstupenky za vyšší cenu, než byla pořízena, a proti kterému se divadlo vymezuje. Pokud si návštěvník zakoupil vstupenku do DD prostřednictvím sítě Ticketportal, změna držitele vstupenky není možná, je ale možné si vstupenky při nákupu pojistit pro případnou nemožnost jejich využití.⁶⁷ Nutno podotknout, že s příchodem koronaviru v roce 2020 (SARS-CoV-2) divadlo po dobu, kdy bylo umožněno hrát, z nároků na diváky polevilo, neboť si bylo vědomo toho, že spoustu diváků onemocnělo a vstupenky proto předali někomu jinému.

Navíc je v Návštěvním řádu DD mj. uvedeno, pokud někdo prodá vstupenku za vyšší než prodejní cenu, dopustí se tím hrubého porušení kupní smlouvy a DD si vyhrazuje právo vstupenku zneplatnit a nepustit jejího držitele včetně doprovodu do DD. *„Veškerá zodpovědnost za způsobenou újmu je přitom na straně nabyvatele vstupenek v předprodeji nebo prodeji, neboť byl o pravidlech předem informován a nabízením vstupenek k dalšímu prodeji se dopouští podvodu.*“⁶⁸ Nutno podotknout, že zákaz prodeje za vyšší než prodejní cenu zákon nezakazuje. Pokud by však prodejní cena byla v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, mohlo by se jednat o tzv. neúměrné zkrácení⁶⁹, což může vést k soudnímu řízení.

⁶⁴ Návštěvní řád Dejvického divadla, o. p. s. In: dejvickedivadlo.cz [online]. 14. 5. 2019 [cit. 30. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dejvickedivadlo.cz/navstevnirad>

⁶⁵ Při zakoupení vstupenky v kamenné pokladně DD zapisuje jméno držitele vstupenky pokladní přímo na vstupenku u do prodejního systému. Při nákupu online se každý návštěvník registruje pod svým jménem.

⁶⁶ Telefonický rozhovor s pracovnící pokladny DD dne 6. 11. 2020.

⁶⁷ Návštěvní řád Dejvického divadla, o. p. s. In: dejvickedivadlo.cz [online]. 14. 5. 2019 [cit. 30. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dejvickedivadlo.cz/navstevnirad>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Občanský zákoník, § 1793 a násl.

Lze se tedy domnívat, že účinným nástrojem divadel, jak předejít přeprodeji a předávání vstupenek, je zakázat takové konání v obchodních podmínkách a prodávat vstupenky na konkrétní jméno, což divák musí respektovat. Podmínka, že divák nesmí prodat vstupenku za vyšší než prodejní cenu, je ale při nejmenším diskutabilní. U spotřebitelského práva platí zásada toho, že podnikatel nemůže omezovat práva spotřebitele nad rámec zákona, a tudíž mu bránit něčím, co zákon nezakazuje. V konečném důsledku, pokud tedy není možné vstupenku předat či prodat bez svolení DD jiné osobě, jeví se následná podmínka prodeje za vyšší než prodejní cenu jako nepodstatná a lze na ní nahlížet spíše jako na zdvihnutý prst směrem k divákovi, než na cokoliv jiného.

11 Konflikty s diváky

11.1 Vstup do divadla

Vstup do divadla je divákovi umožněn zpravidla po prokázání se platnou vstupenkou, kterou předloží ke kontrole pracovníkovi divadla u vstupu do objektu či sálu (ať už se jedná o kamenné divadlo či venkovní amfiteátr). Platná vstupenka však nemusí automaticky ke vstupu do divadla stačit, a to v případě, kdy divák poruší některá pravidla (zejména obsažená v obchodních podmínkách či návštěvním řádu divadla), se kterými souhlasil zakoupením vstupenky. Více informací o obchodních podmínkách obecně je pak možné nalézt v kapitole č. 7 této práce.

11.2 Nevhodné oblečení

Nabízí se otázka, zda je možné nevpustit do divadla např. diváka, který je nevhodně oblečen. Vzápětí se však dostaví podotázka, co lze považovat za „nevhodné oblečení“. Názory se různí a je rozdíl, zda jde divák do malého studiového divadla na odpolední představení, nebo na večerní premiéru opery. Proto, aby některá divadla ušetřila divákům čas podobnými debatami na téma, co je, či není, vhodné si obléct, mají vlastní doporučení zveřejněná na svých webových stránkách.

Některá divadla jdou cestou obecnějších doporučení a vyhýbají se výslovně uvést, jaké oblečení je, či není, vhodné. Např. na webových stránkách Divadla Lucie Bílé je uvedeno, že diváci mohou přijít „*v oděvu co nejpohodlnějším, aby dámy nerušil těsný korzet a gentlemany škrtící kravata*“⁷⁰. Takovou informaci lze chápat pouze jako dejme tomu vtipné doporučení divákům. Nejde o nic, co by bylo právně závazné, neboť tuto skutečnost divadlo neuvádí v obchodních podmínkách, návštěvním řádu či jiném předpisu divadla.

Jinak je tomu např. u Divadla na Vinohradech (dále jen DNV), které má tuto problematiku zanesenou přímo v návštěvním řádu, kde mj. uvádí: „*Hledištní personál*

⁷⁰ Co si vzít na sebe. In: divadloluciebile.cz [online]. [cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z:

<https://www.divadloluciebile.cz>

*DNV nebo inspektorka hlediště je oprávněna do DNV nevpustit nebo vyvést: osobu nevhodně oblečenou, tj. osobu ve znečištěném, roztrhaném či zapáchajícím oděvu či nevhodném oděvu typu: tepláky, montérky a jiné pracovní oblečení apod.*⁷¹ Pokud takové informace divadlo explicitně uvedlo na vstupence, v obchodních podmínkách či návštěvním řádu, je oprávněno při nedodržení podmínek diváka do divadla nevpustit, neboť jednoduše nedodržel smluvené podmínky. Na podobném principu funguje tzv. „dress code“⁷², který se objevuje např. na pozvánkách na premiéru. Jde o instrukci od pořadatele události, díky které si všichni návštěvníci sjednotí typ či formálnost oděvu a předejde se tak případnému faux pas, kdy by divák přišel oblečen buď příliš neformálně, či právě naopak. Nabízí se otázka, do jaké míry je pozvánka, na které je dress code uvedený, skutečně závazná. Pokud bychom vycházeli z principu, kdy podstatou vzniku smlouvy obecně je nabídka (oferta) jedné strany a následné přijetí, akceptace, druhé strany, je možné na takovou pozvánku nahlížet jako na nabídku (zpravidla obsahuje alespoň základní informace, za jakých podmínek je možné se akce zúčastnit). Pokud tedy druhá strana nabídku akceptuje, zpravidla před datem konání potvrdí svou účast, musí smluvní podmínky dodržet. Ostatně soukromé právo jako takové spočívá mj. na zásadě, že „*daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny*“⁷³, což potvrzuje prastará zásada znějící v latině větou „*pacta sunt servanda*“, tedy smlouvy mají být dodržovány, respektive plněny. Pokud by tedy divák předepsaný dress code nedodržel a na pozvánce či v obchodních podmínkách by bylo uvedeno, že nedodržení dress code vede k zásadnímu porušení smlouvy, a divák proto nemusí být na akci vpuštěn, bude divadlo moci k tomuto kroku přistoupit. Pokud však divák následně své jednání napraví, převleče se do vhodného oděvu a opakovaně se bude domáhat vpuštění, musí mu být vyhověno.

11.3 Nevhodné chování v prostorách divadla a během představení

Kromě práv a povinností vyplývajících z uzavřené smlouvy mezi divadlem a divákem nelze opomenout fakt, že divadlo (resp. provozovatel divadla) je obvykle vlastníkem či alespoň nájemcem budovy nebo prostor, kde se představení koná,

⁷¹ Návštěvní řád Divadla na Vinohradech. In: divadlonavinohradech.cz [online]. [cit. 2. 4. 2021]. Dostupné z:

https://www.divadlonavinohradech.com/content/files/DOKUMENTY/navstevni_rad_FINAL.pdf

⁷² Kodex oblékání, pravidla upravující způsob oblékání k určité příležitosti.

⁷³ Občanský zákoník, § 3, odst. 2, písm d)

a z tohoto titulu pro něj vyplývají další práva (a povinnosti) vycházející z vlastnického práva. V § 1012 občanského zákoníku mj. stojí, že „*vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit*“. Dále také dle § 1042 platí, že se vlastník může domáhat „*ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje*“ a také, že jej nesmí jiný vlastník „rušit“ např. hlukem v míře nepřiměřené místním poměrům⁷⁴ a podstatně omezovat obvyklé užívání pozemku. Typickým „nedivadelním“ příkladem může být soused, který si na zahradě pravidelně pálí pneumatiky a omezuje tím vlastníka sousedního pozemku, který si na zahradě např. věší prádlo.

Pokud dojde k nevhodnému chování diváka v prostorách divadla (např. je opilý a svými hlasitými výkřiky z hlediště ruší průběh představení a ohrožuje ostatní diváky), tak i za předpokladu, kdy divadlo ve svém návštěvním řádu výslovně nezakazuje vstup divákům pod vlivem alkoholu, jej může z prostor vyvést. Pokud by takový divák nereagoval na výzvy hledištního personálu, aby opustil prostor, má každá osoba, vč. diváků, uvaděček, i vlastníka budovy, možnost svá subjektivní práva přiměřeným způsobem k okolnostem chránit tzv. „svépomocí“. „*Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.*“⁷⁵ Takového diváka proto mohou vyvést pryč z divadla, případně jej zadržet do příjezdu policejního orgánu, pokud byl přivolán. Právě proti případným problémům s podnapilými diváky mnohá divadla⁷⁶ v návštěvním řádu zakazují vstup, či si vyhrazují právo vyvést osoby pod vlivem alkoholu, omamných a jiných psychotropních látek. S nadsázkou, trochu paradoxně se v této souvislosti mohou jevit nápojové lístky divadelních barů a klubů, které často právě alkohol divákům nabízejí. Pokud není jevištní personál schopen vyvést problémového diváka či diváky, může přivolat policii.

⁷⁴ Diváci na rockovém koncertě v klubu se budou jistě projevat o poznání více a hlasitěji, než návštěvníci klasického baletního představení, s čímž vlastník daného kulturního zařízení musí počítat.

⁷⁵ Občanský zákoník, § 14

⁷⁶ Např. Studio DVA divadlo; Divadlo Ungelt; Karlovarské městské divadlo ad.

11.4 Příklad z praxe: narušené divadelní představení diváky

Příkladem, jak vypadá skutečná situace, při níž diváci naruší představení, jest mediálně známá kauza z května roku 2018. Uvedení inscenací Naše násilí a vaše násilí a Prokletí v rámci festivalu Divadelní svět Brno s sebou přinesly protesty, při kterých protestující poukazovali zejména na kontroverznost děje těchto inscenací a jejich dílčích pasáží⁷⁷, ale také na finanční podporu představení (resp. festivalu) z veřejných peněz. Protesty vyvrcholily narušením představení ze strany členů a příznivců hnutí Slušní lidé. Ti krátce po začátku představení vstali ze svých sedadel, vešli na jeviště a postavili se vedle sebe před diváky v první řadě (postupně se jako lidský řetěz posouvali po jevišti do zadní části), aby herci nemohli hrát a narušili tak právě probíhající představení. Na výzvy hledištního personálu, aby opustili prostor, nereagovali, proto zasáhla (po dvaceti minutách) policie, která na místo vyslala osm členů antikonfliktního týmu.^{78, 79} Členové hnutí po domluvě s policisty opustili jeviště a představení bylo po několika desítkách minut dohráno (před koncem ještě někteří aktivisté hvízdali a skandovali „Neurážejte Krista Pána!“)⁸⁰. Policie nikoho nezadržela, nebyl podle ní spáchán žádný trestný čin, pouze pojala podezření ze spáchání přestupku, což předala příslušným orgánům.⁸¹ Radnice Brno-střed celou záležitost vyhodnotila jako přestupek proti občanskému soužití a uložila příkazem pokutu 25 lidem, celkem za 126 000 Kč.⁸² Dle Kateřiny Dobešové⁸³ k 10. 3. 2021 pokutu

⁷⁷ Scény, kdy je muslimská žena znásilněna Ježíšem; vytažení české vlajky z dámského přirození; kněží zneužívající děti ad.

⁷⁸ „Základním úkolem antikonfliktního týmu je transparentním způsobem prostřednictvím komunikace předcházet agresivnímu jednání osob.“ Zdroj: Antikonfliktní týmy - VERBUM NON ARMA. In: policie.cz [online]. [cit. 6. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/rspp-pp-cr-antikonfliktni-tymy-verbum-non-arma.aspx>

⁷⁹ GAJDOŠÍKOVÁ V., KOTTOVÁ A. Protestující vtrhli na jeviště divadla v Brně. Nelíbila se jim inscenace se znásilněním muslimky Ježíšem. In: irozhlas.cz [online]. 27. 5. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/divadlo/nase-nasili-a-vase-nasili-brno-divadelni-svet_1805261938_ako

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ HORÁKOVÁ V., BRANDOVÁ Z. Aktivisté přerušili v Brně kontroverzní hru o Ježíšovi, vyvedla je policie [online]. 26. 5. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/protesty-divadlo-husa-na-provazku-hra-nase-nasili-vase-nasili-aktiviste.A180525_162626_brno-zpravy_krut

⁸² Hnutí Slušní lidé dostalo pokutu 126 000 za narušení divadelní hry. ‚Udělal bychom to znovu,‘ vzkázali. In: irozhlas.cz [online]. 19. 9. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/slusni-lide-divadlo-husa-na-provazku-brno-hra-nase-nasili-a-vase-nasili_1809191726_jgr

⁸³ Vedoucí oddělení vnějších vztahů, Úřad městské části města Brna, Brno-střed

uhradily 3 obviněné osoby (celkem 16 000 Kč), dále se pokuta exekučně vymáhá u 4 obviněných osob (celkem 20 000 Kč) a u ostatních 18 obviněných osob došlo k zastavení řízení z procesních důvodů (všechny osoby byly příkazem uznány vinnými a byla jim uložena pokuta, následně však nastaly procesní okolnosti, které vedly k zastavení řízení).⁸⁴

Ředitel festivalu, Martin Glaser, který seděl v hledišti, se zásahem policie nebyl spokojen: „*Stáli před divadlem a řekli, že zasáhnou, až dojde k násilí. Přitom na jevišti utlačovali herce.*“⁸⁵ Ředitel Policie ČR Brno, Martin Kotlan, postup policie popsal slovy, že se policisté nejdříve ujistili, že v prostorách divadla nedochází k žádnému fyzickému napadání, škodám na majetku a zda herci na jevišti mohou, pokud se tak rozhodnou, odejít z jeviště.⁸⁶ Dále mj. uvedl, že „*Organizátoři mohli uplatnit 'právo pána domu' a některé diváky vůbec nevpustit dovnitř.*“⁸⁷ Lze se však jen stěží domnívat, že by bylo možné zabránit vstupu diváků, kteří měli platnou vstupenku a s „výtržnostmi“ začali až při představení.

Z pohledu vedoucího Katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Jiřího Jelínka, šlo o typický příklad trestného činu výtržnictví (pachatel se dopustil výtržnosti veřejně a na místě veřejnosti přístupném). Zároveň uvedl, že by zvážil i přísnější hodnocení, konkrétně odpovědnost podle tzv. kvalifikované skutkové podstaty, neboť se jednalo o organizovanou skupinu (mj. členové měli stejné oblečení). Dále by zvažoval také odpovědnost za trestný čin omezování osobní svobody, neboť protestující natlačili herce na kulisy a bránili jim v pohybu, a tak by se jednalo o tzv. „*jednočinný souběh dvou trestných činů.*“⁸⁸

⁸⁴ Ing. Kateřina Dobešová, e-mailová korespondence, Brno, 10. 3. 2021

⁸⁵ GAJDOŠÍKOVÁ V., KOTTOVÁ A. Protestující vtrhli na jeviště divadla v Brně. Nelíbila se jim inscenace se znásilněním muslimky Ježíšem. In: irozhlas.cz [online]. 27. 5. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/divadlo/nase-nasili-a-vase-nasili-brno-divadelni-svet_1805261938_ako

⁸⁶ Protest proti kontroverznímu divadelnímu představení v Brně. Výtržnost nebo sbírání politických bodů. In: ct24.cz [online]. 28. 5. 2018 [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2492173-divadelni-festival-v-brne-mozna-prijde-o-cast-krajske-dotace-vadi-hra-ktera>

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ TRONÍČEK J. Typické výtržnictví, policie měla rychle zasáhnout, soudí o blokování divadla v Brně profesor trestního práva. In: irozhlas.cz [online]. 29. 5. 2018 [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/slusni-lide-brno-divadelni-festival-divadlo-radikalove-police_1805291515_haf

Bývalá místopředsedkyně Ústavního soudu Eliška Wagnerová, která na představení byla coby divačka, v této souvislosti podala trestní oznámení na neznámého pachatele (výtržnictví). Paní Wagnerovou se autorovi této práce nepodařilo kontaktovat a zjistit, s jakým výsledkem bylo trestní oznámení prošetřeno.

12 Zásah do práv diváka během představení

Z hlediska míry zapojení diváků do děje představení je možné rozdělit inscenace na dva druhy – buď je divák do představení zapojen aktivně, či pasivně (ve smyslu pozorovatele) vnímá představení, aniž by docházelo k nějaké interakci mezi ním a herci. U některých typů představení již z povahy samotné divadelní formy či žánru lze dopředu očekávat, že k interakci mezi divákem a hercem může dojít (např. u tzv. imerzivního divadla⁸⁹, kdy se divák „*může po více či méně rozlehlém prostoru volně pohybovat a vyzobávat střípky divadelního dění*“⁹⁰ a stát se tak součástí představení, kde může docházet navíc k interakcím).

Některé herecké akce nebo použití techniky může dostat diváka do nekomfortní či dokonce zdraví nebezpečné situace, jako tomu může být např. při použití tzv. stroboskopu. „*U lidí s fotosenzitivní epilepsií může záchvat způsobit blikající světlo, tzv. stroboskopický efekt (nejčastěji ve frekvenci 15-20 Hz).*“⁹¹ Ačkoliv „*fotosenzitivní epilepsie jsou oproti laické představě relativně vzácné*“⁹², v populaci pacientů s epilepsií se jedná odhadem o 3-5 %⁹³. Divadla zpravidla o používání stroboskopu během představení diváky předem informují skrze své informační kanály⁹⁴. Ačkoliv používání stroboskopu není upravováno žádným zákonem, jedná se o prevenci a předcházení potenciálního epileptického záchvatu, který by u diváka mohl vzniknout.⁹⁵ „*Myslím si, že některým lidem s epilepsií mohou být nepříjemná přezvučená představení, nečekané zvukové a hlukové vjemy, velké rány, výstřely atd.,*

⁸⁹ „*Podstata imerzivního žánru tkví v zásadním zrušení hranice mezi tvůrci a publikem. Představení divákům umožňují, ba přímo od nich vyžadují vnořit se do děje, stát se jeho součástí a být aktivními spolutvůrci výsledné atmosféry i možných významů a interpretací. Diváci se v podstatě stávají účastníky společenské hry, svého druhu reality show. Svůj zážitek ani nemusí vnímat jako primárně divadelní.*“ Zdroj: ŽANTOVSKÁ E. Sami můžete pátrat, co se to vlastně stalo. In: art.ceskatelevize.cz [online]. 23. 4. 2018 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/360/sami-muzete-patrat-co-se-to-vlastne-stalo-gEeh>

⁹⁰ DOMINIK HORNÍK O. Pomezni zážitky. In: artikl.org [online]. 29. 1. 2017 [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: <http://artikl.org/divadelni/pomezni-zazitky>

⁹¹ Czech Epilepsy Association, z. s. Základní informace o epilepsii. In: spolecnost-e.cz [online]. Dostupné z: <http://www.spolecnost-e.cz/wp-content/uploads/2016/02/Základn%C3%AD-informace-o-epilepsii.pdf>

⁹² Tamtéž

⁹³ MUDr. Adam Kalina (EpiStop z. s.), e-mailová korespondence, Praha 18. 2. 2021

⁹⁴ Webové stránky, program k představení, sociální sítě atp.

⁹⁵ Mgr. Petra Stehlíková, DiS. (Czech Epilepsy Association, z.s.), e-mailová korespondence, Praha 16. 2. 2021

*ale obecně si myslím, že tyto výrazné zvuky nemusí být příjemné více lidem, nejen lidem s epilepsií.*⁹⁶ V podobném duchu proto divadla zpravidla dopředu informují diváky, když během představení např. herci kouří, což může být někomu nepříjemné, u astmatiků tím dokonce může dojít ke spuštění astmatického záchvatu.⁹⁷ Obecně platí, pokud divadlo ví, že se v inscenaci vyskytnou takové prvky, které by mohly způsobit divákovi potíže, je dobré na takové skutečnosti dopředu diváky upozornit.

12.1 Škoda způsobená divákovi během představení

V zápalu herecké akce, ať už to bylo či nebylo režijním záměrem, může dojít k situaci, kdy herec způsobí divákovi škodu např. tím, že mu umělou krví zašpiní oděv. Pokud divák dopředu nevěděl, že k takové situaci může dojít, protože jej o tom divadlo dopředu neinformovalo, je každý (vč. herců) dle § 2900 občanského zákoníku „*povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného*“ a škoda by proto měla být divákovi nahrazena, např. proplacením nákladů za vyčištění oděvu. Ačkoliv by divák v takovém případě vymáhal škodu po pořadateli akce (zpravidla divadlu), je možné, aby následně i samotné divadlo vymáhalo škodu po herci, který škodu způsobil?⁹⁸ Nastává otázka, zda k celému incidentu došlo náhodou, nebo nikoliv. Dle § 2904 občanského zákoníku „*Újmu způsobenou náhodou nahradí ten, kdo dal ze své viny k náhodě podnět, zejména tím, že poruší příkaz nebo poškodí zařízení, které má nahodilé újmě zabránit*“. Pokud by tedy režijní koncept počítal dopředu s tím, že herec je např. na okraji jeviště, a příkaz od režiséra by proto zněl, aby manipuloval s umělou krví opatrně a nikoho s ní nezašpinil, lze se domnívat, že by byl herec tím, kdo „porušil příkaz“, a divadlo by proto následně mohlo požadovat náhradu škody po něm. Pokud by však herec pouze plnil příkaz režiséra, který by si přál, aby došlo k zašpinění diváků v první řadě, byl by za škodu odpovědný režisér.

⁹⁶ Mgr. Petra Stehlíková, DiS. (Czech Epilepsy Association, z.s.), e-mailová korespondence, Praha 16. 2. 2021

⁹⁷ Máte astma? Nezahrávejte si s kouřením. In: stop-koureni.cz [online]. [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.stop-koureni.cz/novinky/mate-astma-nezahravejte-si-s-kourenim-126>

⁹⁸ Pokud je herec v pracovním poměru s divadlem (např. tzv. „v angažmá“), bude se náhrada škody řídit podle zákoníku práce. Pokud v pracovním poměru není, bude se náhrada škody řídit dle občanského zákoníku.

Pokud by divadlo diváky předem dostatečně informovalo⁹⁹, že diváci v první řadě mohou být během představení zašpiněni umělou krví, může se divadlo následně odvolávat na § 2902 občanského zákoníku, kde je psáno: „*Kdo porušil právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit.*“¹⁰⁰ V tomto případě by divák s náhradou škody u divadla nejspíš neuspěl.

12.2 Zásah do osobnostních práv diváka během představení

Jak již bylo napsáno, během představení může dojít k interakci mezi hercem a divákem. Je všeobecně známo například z cirkusů, že postava klauna s diváky často komunikuje, komentuje je či pokládá dotazy, které v některých případech nemusí být každému divákovi příjemné (navíc před zraky ostatních diváků). Pokud je divák hercem vyzván k nějaké akci (např. aby šel na podium, zodpověděl dotaz atp.), v každém případě platí, že má možnost odmítnout a nikdo jej k tomu nemůže přinutit. Pokud divák „nabídku“ herce přijme a k interakci svolí (tedy se zvedne ze sedadla a na podium skutečně jde), činí tak dobrovolně, nicméně to automaticky neznamena, že si herec může na diváka „dovolit“ cokoliv. Soukromé právo chrání důstojnost člověka a spočívá mj. na zásadě, že „*každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí*“¹⁰¹. Pokud divák může dopředu očekávat, že povaha představení je taková, že s sebou může přinášet interakci mezi herci a diváky (např. když tuto skutečnost divadlo uvádí v propagačních materiálech k inscenaci, nebo jde o již zmíněné imerzivní divadlo), měl by s takovým chováním počítat. Pokud by však divák při představení nemohl dopředu očekávat např. zesměšnění¹⁰² hercem, „*může dojít k zásahu do osobnostních práv diváka a k jeho urážce.*“¹⁰³ Pokud by divák došel k závěru, že se divadlo (resp. herec) v této

⁹⁹ Např. explicitním upozorněním v obchodních podmínkách a na vstupence.

¹⁰⁰ Občanský zákoník, § 2902

¹⁰¹ Občanský zákoník, § 3

¹⁰² Např. urážky, které by se nezakládaly na pravdě, typu: „kradete a podvádíte ženu“.

¹⁰³ JUDr. Eva Ondřejová, LL.M., Ph.D., telefonický rozhovor, Praha 12. 03. 2021

souvislosti dopustilo protiprávního jednání, může se domáhat zadostiučinění¹⁰⁴, případně podat trestní oznámení pro pomluvu¹⁰⁵. U formy zadostiučinění by záleželo zejména na tom, jak dalece by byl divák takovou urážkou postižený (v jak velkém rozsahu). Omluva divadla by mohla vypadat např. tak, že by divadlo zaslalo divákovi omluvu, kterou by navíc zveřejnilo na svých webových stránkách, na hlavní stránce, po určitou dobu.

Divák by se však také mohl domnívat, že kvůli porušení osobnostních práv během představení, kterému by přihlíželi ostatní diváci, došlo analogicky řečeno, ke ztížení jeho společenského uplatnění. Pokud by např. herec nepřiměřeným způsobem udělal z určitého diváka před zraky ostatních např. zloděje, či ho neprávem osočil z něčeho, co se nezakládá na pravdě, např. že je odsouzený vrah, může dojít divák k závěru, že od dané chvíle je v paměti diváků takto vykreslen a v konečném důsledku může např. přijít o práci či trpět psychickými následky. Oproti internetovému prostředí, kde lze sjednat nápravu např. odstraněním článku, či uplatnit právo na zapomnění (tedy odstranění odkazů např. na články obsahující pomluvu v internetových vyhledávačích), tak z lidského mozku a paměti takovou informaci pochopitelně vymazat nelze a může mít dopady i na několik let. Použití institutu ztížení společenského uplatnění kvůli zdravotním komplikacím v praxi, je uvedeno v popsaném soudním sporu v kapitole 12. 4 této práce.

12.3 Probíhající soudní spor – žaloba na ochranu osobnosti

V českém právním prostředí se v současné době (březen 2021) stále odehrává bezprecedentní soudní spor, ve kterém kardinál Dominik Duka žaluje společně s advokátem Ronaldem Němcem brněnské Centrum experimentálního divadla (dále jen CED) a Národní divadlo Brno (dále jen NDB). Požadují omluvu za uvedení inscenací Prokletí a Naše násilí a vaše násilí¹⁰⁶ v rámci festivalu Divadelní svět Brno již zmíněnými kulturními organizacemi v roce 2018. Divadelní přehlídku pořádalo NDB

¹⁰⁴ nejčastěji jde o omluvu

¹⁰⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestný zákoník, § 184 definuje pomluvu následovně: „kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok za pomluvu“

¹⁰⁶ Obě inscenace režíroval Oliver Frlić.

v prostorách CED. Žalující strana se domnívá, že některé pasáže¹⁰⁷ obsažené ve zmíněných inscenacích zesměšňují hodnoty a podstatu jejich víry a dotkly se tak jejich osobnostních práv, proto podali žalobu na ochranu osobnosti. „*Je například zákaz zpochybňování holocaustu, nelze mít divadelní hru naprosto o čemkoliv. Vždy existují hranice, za které zajít nelze,*“ uvedl Němec k žalobě.¹⁰⁸

Městský soud v Brně žalobu zamítl, právní zástupce žalované strany, advokát Michal Šalamoun, po verdiktu mj. uvedl: „*Soud musí vycházet z práva a z principu náboženské svobody a rovnosti.*“. Navíc podle něj žalobce nikdo nenutil, aby na představení šel, nebo se díval na úryvky na internetu¹⁰⁹, „*pokud to dělali, nemůže to být vytýkáno žalovaným.*“¹¹⁰

Následné dovolání zamítl Krajský soud v Brně. V odůvodnění rozhodnutí uvedl soudce Michal Ryška mj.: „*Umělecký projev používá specifické výrazové prostředky, používá symboliku, používá nadsázku, a pokud má potenciál přispívat k diskusi o otázkách veřejného zájmu, tak je právně přípustný i za cenu jisté oběti na náboženském sentimentu části věřících osob, a víra a tolerance věřících by měly být v rámci demokratické společnosti natolik pevné, aby toto unesli.*“¹¹¹ Dle soudu tedy nebylo zasaženo do žádných práv žalobců. Právní zástupce žalované strany rozsudek komentoval mj. slovy: „*Šlo o to se pomocí institutů ochrany osobnosti domoci uznání deliktu blasfemie*¹¹², která byla vlivem vývoje lidské společnosti z pozitivního právního

¹⁰⁷ „*Náboženské osobnosti byly podle obžaloby v inscenacích zachyceny v dehonestujících situacích. Za zvlášť nevhodnou považuje pražský arcibiskup scénu, kde herec předstírá znásilnění ženy. Podle žaloby má jít o Ježíše a muslimku.*“ Zdroj: ŠOPFOVÁ K. Kardinál Duka trvá na tom, že divadelní hry zasáhly do jeho práv. Odvolává se ke krajskému soudu. In: ct24.cz [online]. 6. 5. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2806901-kardinal-duka-trva-na-tom-ze-divadelni-hry-zasahly-do-jeho-prav-odvolava-se-ke>

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ Žalobci neviděli představení tzv. „na živo“, ale z videozáznamu.

¹¹⁰ Kardinál Duka neuspěl se žalobou na brněnská divadla. Žádal omluvu kvůli kontroverzním hrám. In: ct24.cz [online]. 18. 3. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2762798-soud-zacal-resit-zalobu-kardinala-dukya-na-brnenska-divadla-kvuli-uvedeni-frljicovych>

¹¹¹ Brněnská divadla se nemusí omlouvat Dukovi. In: lidovky.cz [online]. 20. 11. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/brnenska-divadla-se-nemuseji-omlouvav-dukovi-zaloval-je-za-dve-kontroverzni-inscenace.A191120_101130_in_domov_rkj

¹¹² Neboli rouhání

*řádu jako přežitý delikt odstraněna. Soudy tento trik naštěstí odhalily a pojmenovaly.*¹¹³

Kardinál Duka společně s advokátem Němcem podali v únoru roku 2020 dovolání proti rozhodnutí u Nejvyššího soudu ČR, ve kterém navrhuje, aby soud napadené rozsudky zrušil a věc vrátil k dokazování soudu I. stupně.¹¹⁴ V dovolání mj. uvádí, že *„Žalobci nesouhlasí s názorem soudu, kdy je tvrzeno, že žalovaní měli právo provést hry tak, jak byly provedeny, protože v demokratickém státě je svoboda slova natolik široká, že její omezení může být jen ve výjimečném případě. Lze souhlasit s názorem, že svoboda slova je široká, ale řeka nesmí být mořem. V řece bez hranic se lze snadno utopit.“* Žalobci v dovolání také uvádí, že mají méně práv, protože jsou katolického vyznání a hájí svá práva proti zásahům do katolického vyznání, uvedené inscenace jsou extrémní, extrémistické, nebezpečné (mohou vést k násilí) a ponižují žalobce v jejich víře (J. Krista inscenace hanobí, stejně jako celou katolickou církev a sv. Jana Pavla II.). Zároveň v dovolání uvádí, že *„vytažením státní vlajky České republiky z přirození ženy došlo k zásahu do práv žalobců, když došlo k porušení z. č. 352/2001 Sb. O užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů ve znění zákona 213/2006 Sb. a 274/2008 Sb.“* Zda žalobci s dovoláním u Nejvyššího soudu uspěli, či nikoliv, není v tuto chvíli (březen 2021) známo.

Po uvedení obou divadelních představení přijala Policie ČR celkem 19 trestních oznámení, která směřovala hlavně na NDB a jejího ředitele (Martina Glasera). Vyšetřovatelé všechny podněty odložili, neboť trestný čin nezjistili.¹¹⁵

Jaké má umělecká tvorba a svoboda v České republice zákonem dané hranice je otázkou nepochybně zajímavou a důležitou, avšak překračuje vymezené mantinely tématu této diplomové práce.

¹¹³ ŠALOMOUN M. Kardinál Duka se omluvy za inscenování kontroverzní hry nedočkal. In: NechápvavýAvokát.cz. [online]. 20. 11. 2019 [cit. 11. 3. 2021]. Dostupné z: <https://nechapvavyadvokat.cz/kardinal-duka-se-omluvy-za-inscenovani-kontroverzni-hry-nedockal/>

¹¹⁴ Celý text dovolání má autor této práce k dispozici.

¹¹⁵ HESOVÁ A. Soud zamítl Dukovo odvolání v kauze kontroverzních her. Brněnská divadla se mu omlouvat nemusí. In: irozhlaz.cz [online]. 20. 11. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/duka-brno-kontroverzni-hry-omluva_1911201024_pj

Uvedení inscenace Naše násilí a vaše násilí v rámci festivalu Divadelní svět Brno je věnována také kapitola č. 11.4 této práce, v souvislosti s protesty, které vyvrcholily vniknutím diváků na jeviště a narušením představení.

12.4 Soudní spor – náhrada škody na zdraví a nemajetkové újmy

V této kapitole je stručně popsán soudní spor, kdy se divák, v tomto případě tedy konkrétně divačka, domáhala náhrady škody na zdraví a nemajetkové újmy v souvislosti s navštíveným divadelním představením. Hlavním zdrojem informací k napsání této kapitoly je rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích, číslo jednací 7 Co 437/2020-432.

V roce 2015 navštívila divačka (žalobkyně) divadelní představení Tři mušketýři na otáčivém hledišti v Českém Krumlově, které je součástí Jihočeského divadla, příspěvkové organizace (žalovaná). Během představení zazněl výstřel od šermíře ze skupiny historického šermu, který stál přibližně 2,5 m (možná více) od žalobkyně, která uvedla, že bezprostředně poté ji píchlo v ucho a zalehlo v obou uších. Soud prvního stupně došel mj. k závěrům, že lékařské vyšetření (cca 35 hod. po úrazu) prokázalo poškození sluchu vlevo, ke kterému došlo v důsledku (v příčinné souvislosti) uvedeného výstřelu. Divačka od té doby na levé ucho hůře slyšela, vnímala šumění v uchu, což jí působilo potíže nejen při výkonu zaměstnání (vyšší soudní úřednice), ale i volnočasových aktivitách. Divačka dále trpěla častými bolestmi hlavy, nespavostí a nervozitou. Podala proto žalobu k soudu, kde se domáhala na divadlu zaplacení ušlého výdělku po dobu trvání pracovní neschopnosti, části nákladů na léčení, bolestného a částky představující ztížení společenského uplatnění za způsobené poškození zdraví (trvalé následky spočívající v nedoslýchavosti a šelestu v levém uchu). Její stav se ustálil ke dni 2. 1. 2019. Dle soudu divadlo odpovídalo za vzniklou škodu (újmu) podle § 2924 občanského zákoníku¹¹⁶, neboť šlo o škodu vzniklou z provozní činnosti divadla (žalované), spočívající v pořádání divadelního představení. Soud poukázal na skutečnosti, že újma na zdraví žalobkyně (poškození sluchu) nastala v příčinné souvislosti s výstřelem v průběhu představení. Skutečnost, zda

¹¹⁶ „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zprostí, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“

žalobkyně již před úrazem trpěla mírnou nedoslýchavostí symetricky na obě uši, nepovažoval soud za významnou. Bez uvedeného výstřelu by k poškození sluchu, ztrátě na výdělku a vzniku nákladů spojených s léčbou divačky nedošlo. Soud také zohlednil nečekanost výstřelu i jeho intenzitu a neučinil závěr, že divadlo učinilo před první produkcí uvedeného představení vše, aby k újmě (škodě) nedošlo. Schválené představení bezpečnostním technikem nepovažoval za dostatečné preventivní opatření.

Divadlo se proti rozsudku okresního soudu v plném rozsahu odvolalo, mj. namítalo, že nepochybil a v daném případě vynaložilo veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby nedošlo k újmě (škodě). Dále argumentovalo, že dané představení bylo 149. reprízou, inscenaci vidělo do té doby cca 96 000 diváků a nikdy si nikdo nestěžoval, že by měl jakýkoliv zdravotní problém v souvislosti s výstřely během představení této hry. Plynová pistole Zoraki se běžně používá při sportovních akcích i divadelních představeních ve vnitřních prostorách, a ačkoliv vzdálenost mezi uchem divačky a zbraní střelce činila 2,5 m (podle divačky) a 3,5 m (podle scénáře), v bezpečnostních pokynech výrobce se dle divadla uvádí nepoužívat střelbu na menší vzdálenost než 1 m. Podle divadla divačka pravděpodobně trpěla stařeckou oboustrannou nedoslýchavostí již před představením a byla i více náchylná k dalšímu poškození sluchu (před představením nebylo provedeno audiometrické vyšetření divačky) a nešlo proto jednoznačně prokázat, že k poškození jejího sluchu došlo právě v důsledku výstřelu při představení. Dále divadlo odkazovalo na znalecké posudky lékařů a předložilo i jiné varianty, jak mohlo k poškození sluchu dojít, nehledě na výstřel, a předložilo mj. i výpovědi svědků (jevištního mistra a režiséra inscenace). Dále divadlo nesouhlasilo s tím, že divadelní představení lze posuzovat podle § 2924 občanského zákoníku a že by výstřel nebylo možné očekávat, neboť filmová i literární předloha Tří mušketýrů je dobře známá. Měření hluku při prvním představení divadlo považovalo za přepjatý požadavek.

Soud prvního stupně provedl obsáhlé (úplné) dokazování. Konstatoval mj., že při představení byla (výjimečně) použita jiná zbraň než při ostatních představeních, neboť účinkující zapoměli obvykle používanou zbraň ve Slavonicích a byly porušeny bezpečnostní předpisy pro použití této zbraně (za bezpečnou vzdálenost považovala 5 m od jiné osoby a uživatel zbraně měl užívat chrániče uší, aby předešel problémům

se sluchem). Ačkoliv se divadlo proti rozsudku okresního soudu odvolalo, krajský soud rozsudek potvrdil a mj. připomněl, že § 2924 občanského zákoníku skutečně dopadá i na tuto věc. Provozování divadla (pořádání veřejných představení za úplatu) s sebou nese objektivní odpovědnost za škodu vzniklou z provozu (způsobené vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí). Věcí použitou při provozování činnosti divadla může být mj. i střelná zbraň. Pokud dojde ke vzniku škody (zde poškození zdraví divačky), tak je provozovatel (divadlo) povinen nahradit poškozenému vzniklou škodu (újmou). Provozovatel se může zprostit povinnosti nahradit vzniklou škodu, pokud prokáže, že vynaložil veškerou péči, kterou po něm lze rozumně vyžadovat, aby ke škodě nedošlo. Dle odvolacího soudu nebyl důvod, proč se nemohlo divadlo seznámit s bezpečnostními pokyny výrobce zbraně před představením, neboť seznámení se s bezpečnostními pokyny výrobce zbraně (zde zejména ohledně ochrany sluchu), patří (z logiky věci) k přiměřeným (běžným) postupům a nejde tak o přepjatý požadavek.

Ačkoliv bylo možné se proti rozsudku dovolat k Nejvyššímu soudu ČR u Okresního soudu v Českých Budějovicích, divadlo této možnosti nevyužilo a muselo proto zaplatit žalobkyni následující částky: 25 264 Kč (ušlý výdělek po dobu trvání pracovní neschopnosti + léky); 256 901 Kč (odškodnění ztížení společenského uplatnění); 25 686 Kč (náhrada za vytrpění bolesti) s úrokem z prodlení; 2 900 Kč a 333 185,80 Kč (náhrada nákladů řízení); 65 516,75 Kč (náhrada nákladů řízení státu); 15 393 Kč (soudní poplatky); 29 233,07 Kč (náhrada nákladů odvolacího řízení). Celkem tedy divadlo muselo poškozené divačce zaplatit **754 079,62 Kč**.

13 Pořizování fotografií a videozáznamů divákem

Pokud se divák rozhodne zaznamenat svou návštěvu divadla pomocí fotografií či videí, měl by pamatovat na několik úskalí, která jsou s touto problematikou spojena, zejména ve vztahu k autorskému právu. Na úvod této kapitoly je však zcela zásadní podotknout, že „(2) *Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.*“¹¹⁷ Pokud tedy jde o dílo pro osobní potřebu a nebude nikde publikováno, je situace o něco jednodušší, jak bude blíže vysvětleno v následujícím textu. Nutno však dodat, že i v případě, kdy si člověk zachytí (tedy rozmnoží) autorské dílo pro osobní potřebu, má autor právo na odměnu v souvislosti s takovým rozmnožením. Pro tyto účely hradí mj. výrobce přístrojů k zhotovování rozmnoženin záznamů (např. paměťové karty u fotoaparátů) kolektivnímu správci odměnu. Taková odměna je zpravidla zahrnuta v celkové ceně, za kterou si člověk např. fotoaparát zakoupí.

Pořizování fotografií a/nebo videozáznamu lze základně rozdělit na dvě oblasti, fotografování budovy divadla zvenku (exteriér) a fotografování uvnitř (interiér).

13.1 Fotografování budovy divadla zvenku (exteriér)

Úvodem je potřeba říci, že budova divadla, respektive její projekt, je považován za autorské dílo architekta, který má (stejně jako každý autor), práva osobnostní a majetková. Osobnostní práva jsou nepřevoditelná a autor se jich nemůže vzdát, zatímco k majetkovým právům¹¹⁸ může autor poskytnout právo dílo užít (tzv. licence). Teoreticky vlastník stavby zpravidla nabude pouze vlastnické právo k budově (tedy k hmotnému substrátu díla), práva majetková až v případě, pokud k tomu architekt svolí. V praxi je proto běžné, že si investor, který staví, ve smlouvě s architektem většinou v předstihu ujedná, že nabude všechna autorská práva. Po uplynutí majetkových práv se stává tzv. volným dílem.¹¹⁹

¹¹⁷ Autorský zákon, § 30, odst. 2

¹¹⁸ Majetková práva trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

¹¹⁹ „Dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv, může každý bez dalšího volně užít; ustanovení odstavce 2 a § 11 odst. 5 věty první tím není dotčeno.“ Zdroj: autorský zákon, § 28

Pokud se budova divadla trvale nachází na veřejném prostranství¹²⁰, může si ji dle tzv. „svobody panoramatu“ fotografovat¹²¹ a následně užít každý, aniž by potřeboval jakékoliv svolení. Nepochází tím tedy k zásahu do autorského práva architekta, nicméně u zveřejněné fotografie by mělo být uvedené jméno autora stavby. *„Je-li to možné, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a umístění.“*¹²² Pořízené snímky mohou být užity jakkoliv (pro osobní potřebu i komerční účely¹²³).

Ačkoliv může každý vyfotografovat např. budovu Národního divadla a následně tisknout a prodávat pohlednice s jejím motivem, není možné, aby se daná fotografie (resp. vyobrazená budova Národního divadla) použila bez souhlasu vlastníka budovy (nositele práv), např. pro účely reklamy.¹²⁴ Tzv. „svoboda panoramatu“ se mj. nevztahuje na trojrozměrná vyjádření¹²⁵, v takovém případě je zapotřebí mít svolení (licenci) od autora stavby.

Při fotografování budovy se mohou dostat před objektiv osoby náhodně procházející po chodníku, vycházející z budovy apod. V případě fotografování osob je potřeba vždy pamatovat na to, že *„zachytit podobu člověka tak, aby podle ní byl*

¹²⁰ „na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství“ Zdroj: autorský zákon, § 33. Pojem „veřejné prostranství“ není v autorském zákoně blíže specifikován. Zákon o obcích, § 34 tento pojem vykládá následovně: *„Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“*

¹²¹ Nemusí se jednat pouze o fotografie, neboť *„Dílo je možné zaznamenat kresbou, malbou nebo grafikou, fotografií nebo filmem nebo jinak.“* zdroj: autorský zákon, § 33

¹²² Autorský zákon, § 33

¹²³ Např. za účelem vyrobení turistických předmětů (pohlednice, knihy, ad.).

¹²⁴ Pro příklad, advokát Rudolf Leška k tématu užití Ještědu pro reklamní účely uvedl: *„Jiné ustanovení autorského zákona, § 29, však zavádí omezení této výjimky a dovoluje její využití pouze v případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani se nepřiměřeně nedotýkají oprávněných zájmů nositelů práv. Podle právní nauky se to týká zejména použití motivu cizího díla v reklamě, které bude vždy – materiálně i osobnostně – nepřiměřeně na újmu oprávněným zájmům nositelů práv. V rozporu s běžným způsobem užití pak mohou být různé extravagantní aplikace Ještědu, například pro užití na spodním prádle. Konečně je pak potřeba pamatovat na to, že svoboda panoramatu dovoluje komukoli vyfotit či nakreslit krajinu s Ještědem, ne však dílo měnit nebo je spojovat se značkami nějakého zboží.“* Zdroj: VESELÝ J. Použití Ještěd v reklamě zdarma nelze, říká právník Hubáčkových dědiců. In: idnes.cz [online]. 3. 9. 2020 [cit. 5. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/rudolf-leska-karel-hubacek-jested-autorska-prava-placeni.A200903_141401_liberec-zpravy_jape

¹²⁵ Např. papírový model budovy divadla.

identifikovatelný, je možné jen s jeho svolením“.¹²⁶ Pokud takové svolení fotograf nemá, je nezbytné učinit takové kroky, díky kterým nebude daná osoba identifikována (např. ji celou či z části rozmazat nebo zakrýt). Bez svolení se obejdou mj. osoby, které pořídí a využijí fotografii pro umělecké účely nebo účely zpravodajství.¹²⁷

13.2 Fotografování interiéru divadla

Problematika fotografování uvnitř budovy divadla je o něco složitější. V první řadě platí, že si každý vlastník či provozovatel budovy může nastavit vlastní pravidla (např. formou obchodních podmínek či návštěvního řádu), zda je uvnitř možné fotografovat, či nikoliv, a každá osoba, která do budovy vstoupí, je musí respektovat. Existují divadla, která výslovně zakazují fotografování ve všech prostorách divadla, a to nikoliv pouze během představení.¹²⁸ Pokud se tedy vrátíme ke konstatování uvedeném v prvním odstavci této kapitoly, že do autorského práva nezasahuje ten, kdo si např. pořídí fotografii pro svou osobní potřebu, lze konstatovat, že takovému jednání může divadlo zabránit jedině tím, že uvede zákaz fotografování a pořizování záznamů např. v obchodních podmínkách, které jsou součástí smlouvy. Tento názor potvrzuje také advokát Leška: *„Můj názor je takový, pokud půjdu na operu, vezmu si mobil a pořídím si pro osobní potřebu nahrávku představení, domnívám se, že je to legální, pokud mi to divadlo nezakáže v návštěvním řádu.*“¹²⁹

Pokud při vstupu do budovy není výslovně uvedeno, zda je či není fotografování zakázáno, je potřeba pamatovat na to, že se v interiéru může nacházet celá řada autorských děl (např. fotografie herců ve foyer, fotografie z inscenací ve vitrínách, busty na podstavcích). V takovém případě nesmí fotografováním, resp. jeho následným šířením, dojít k zásahu do majetkových či osobnostních práv dalších osob (autora či autorů). I v tomto případě však platí, že po uplynutí majetkových práv autorů lze dílo užít bez souhlasu autora, a proto např. fotografie diváka u Hynaisovy opony

¹²⁶ Občanský zákoník, § 84

¹²⁷ Občanský zákoník, § 89

¹²⁸ „Ve všech prostorách platí pro diváky zákaz fotografování a pořizování video záznamů.“ Zdroj: Návštěvní řád. In: divadloarena.cz [online]. 1. 9. 2020 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: http://www.divadloarena.cz/subdom/arena2/images/Navstevni_rad.pdf

¹²⁹ JUDr. et Mgr. Rudolf Leška, Ph.D., LL.M., osobní setkání – rozhovor, Praha 19. 2. 2021

v Národním divadle z roku 1883 je možná bez jakéhokoliv souhlasu.¹³⁰ To, že jest Národní divadlo otevřeno již od roku 1881, resp. 1883, však neznamena, že se v něm nemohou nacházet i novější díla, jako tomu je např. u bust Václava Havla či Rudolfa Hrušínského. V praxi lze jen stěží předpokládat, že by si divák zjišťoval u každého díla, zda je jeho autor po smrti, resp. déle než 70 let po smrti.

Co se týče fotografování během představení, může docházet k porušení majetkových a osobnostních práv jak samotných výkonných umělců (herců, muzikantů, tanečníků ad.), tak i autorů (kostýmů, scénografie, choreografie ad.). V případě fotografování či pořizování videozáznamů je proto zapotřebí mít svolení od všech dotčených osob a mít navíc na paměti, že jej mohou fotografované osoby následně kdykoliv odvolat, v případě svolení se totiž většinou jedná o jednostranný úkon. „*Takové svolení nemusí být výslovné, postačí například, pokud je daná osoba srozuměna s tím, že bude fotografována*“.¹³¹ Focením tzv. „děkovačky“ může docházet jednak k porušení všeobecných osobnostní práva dle občanského zákoníku (neboť v danou chvíli již herci nehrají) a zároveň autorských práv ke scénografii a kostýmům, pokud tyto budou rozeznatelné. Pokud bude děkovačka jen před oponou, žádná práva scénografa a kostýmního výtvarníka dotčena pochopitelně nebudou.

V praxi také může dojít k situaci, kdy se divák po představení vyfotí na památku s hercem (který s tím souhlasí a ochotně zapózuje). Pokud je však herec v kostýmu, měl by si fotograf obstarat souhlas od autora kostýmu pouze v případě, kdy bude chtít fotografii použít pro jinou než osobní potřebu.

V případě, kdy se např. divák vyfotografuje v hledišti divadla a kdesi v pozadí se vyskytuje zcela nedominantně cizí autorské dílo, může se jednat o tzv. „nepodstatné vedlejší užití díla“¹³², které se nepovažuje za zásah do autorského práva a není tudíž potřeba souhlasu autora díla.

¹³⁰ Ačkoliv Národní divadlo ve svých obchodních podmínkách uvádí „*Fotografování a pořizování záznamů nejen ruší ostatní, ale zasahuje i do autorských práv. Proto je zakázáno.*“, domnívám se, že se zákaz týká fotografování pouze během představení (zejména kvůli zmíněnému „rušení“).

¹³¹ POLÁKOVÁ, Barbora a Rudolf LEŠKA. Focení na závodech z právního hlediska. Jezdectví. Equi Press, 2021, 69(2), 72-73. ISSN 1210-5406.

¹³² Dle autorského zákonu, § 38: „*Do práva autorského nezasahuje ten, kdo náhodně užije dílo v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla nebo prvku.*“

13.3 Pořizování fotografií a videozáznamů divadlem

Pokud se rozhodne divadlo pořádat fotografii, na které budou diváci, opět platí pravidlo dle občanského zákoníku, které říká, že není možné fotografovat osoby bez jejich svolení. Pokud tedy např. fotograf zachytí zaplněné hlediště plné diváků, které nelze blíže identifikovat, není zapotřebí mít jejich svolení. Pokud se bude jednat o pravý opak, tedy zachycení diváků, kde bude možné osoby identifikovat, je zapotřebí mít jejich svolení. Pro tyto případy divadla často uvádějí informaci o tom, že divák souhlasí s fotografováním jeho osoby, zpravidla ve svých návštěvních řádech, které bývají součástí obchodních podmínek, a tedy i kupní smlouvy, kterou divák uzavírá s divadlem momentem zakoupení vstupenky.¹³³ Navíc platí, že *„Na veřejných akcích, jako jsou slavnostní premiéry, koncerty nebo právě jezdecké závody, kde se pohybuje fotograf a lidé se běžně navzájem fotí, platí, že souhlas k focení a adekvátnímu šíření fotografií lze rozumně předpokládat“*.¹³⁴

Pokud je člověk na fotografii identifikovatelný, jde o osobní údaj, který je vedle občanského zákoníku zakotven také v Obecném nařízení o ochraně osobních údajů (známé pod anglickou zkratkou GDPR). GDPR se vztahuje pouze na situace, kdy dochází ke zpracování¹³⁵ osobních údajů (v tomto případě by šlo o fotografie).¹³⁶ Pokud např. divadlo zveřejní fotografii na svých webových stránkách a sociálních sítích za účelem informovat o vyprodané premiéře, ke zpracování osobních údajů

¹³³ Např. Divadlo na Vinohradech ve svých obchodních podmínkách uvádí: *„Zakoupením vstupenky divák souhlasí s obchodními podmínkami, s bezplatným využitím svého obrazu nebo podobizny ve všech prostorách DnV jako součástí jakéhokoli obrazového a zvukového záznamu, přenosu či produkce představení k dokumentačním, komerčním, propagačním nebo reportážním účelům a s nakládáním s osobními údaji v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů a v souladu s Obecným nařízením o ochraně osobních údajů s účinností od 25. 5. 2018.“* Zdroj: Obchodní podmínky – Divadlo Na Vinohradech. In: [divadlonavinohradech.com](https://www.divadlonavinohradech.com/content/files/DOKUMENTY/OBCHODNI_PODMINKY_DIVADLANAVINOHRADech21.pdf) [online]. 25. 5. 2018 [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.divadlonavinohradech.com/content/files/DOKUMENTY/OBCHODNI_PODMINKY_DIVADLANAVINOHRADech21.pdf

¹³⁴ POLÁKOVÁ, Barbora a Rudolf LEŠKA. Focení na závodech z právního hlediska. Jezdectví. Equi Press, 2021, 69(2), 72- 73. ISSN 1210-5406.

¹³⁵ *„Zpracování je právní pojem – musí jít o určité systematické nakládání s fotografiemi (například jejich uspořádávání, umožnění jejich prohledávání a tak dále) za určitým účelem.“* Zdroj: POLÁKOVÁ, Barbora a Rudolf LEŠKA. Focení na závodech z právního hlediska. Jezdectví. Equi Press, 2021, 69(2), 72-73. ISSN 1210-5406.

¹³⁶ POLÁKOVÁ, Barbora a Rudolf LEŠKA. Focení na závodech z právního hlediska. Jezdectví. Equi Press, 2021, 69(2), 72- 73. ISSN 1210-5406.

nedochází a nemusí tak žádat diváky o svolení, neboť se o zpracování v takovém případě nejedná.

Závěrem této kapitoly lze konstatovat, že opatřením, jak lze případným sporům s diváky předejít, je předem diváky dostatečně seznámit a informovat¹³⁷ o tom, že pořizovat fotografie a záznamy během představení je zakázáno a stejně tak, že zakoupením vstupenky souhlasí s tím, že mohou být během návštěvy divadla foceni a k jakým účelům fotografie poslouží. Pokud se k takovému kroku divadlo nerozhodne, riskuje, že si divák jednak pořídí nahrávku pro osobní potřebu a také, že se proti případnému zveřejnění jeho podobizny na fotografii může ohradit a vyzvat divadlo k odstranění.

¹³⁷ Pomocí návštěvního řádu, který je potřeba odsouhlasit nákupem vstupenky, dále informaci vyvěsit u vstupu do divadla.

14 Odpovědnost za věci odložené v šatně

Po příchodu do budovy divadla a prokázání se platnou vstupenkou vedou často první kroky diváka k šatně, kde je možné si odložit svrchní oděv, zavazadlo a další předměty. Divák si tam věci odloží zpravidla proti číslu, kterým se následně (po představení) prokáže při jejich vyzvednutí. Některá divadla tuto službu zpoplatňují, některá nikoliv (poplatek může být zahrnut do ceny vstupného), nebo ponechávají na uvážení diváka, zda ponechá dobrovolný příspěvek.

Nabízí se otázka, pokud dojde k poškození či ztrátě věci odložené v šatně, kdo za ni nese odpovědnost. „*Je-li s provozováním nějaké činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, popřípadě vlastníku věci.*“¹³⁸ Pokud si tedy divák odloží věc tam, kam patří, divadlo se své odpovědnosti nemůže vzdát, a to ani cedulí, která se v některých šatnách na odkládacím pultu objevuje: „za věci v šatně neručíme“. Místo určené k odkládání věcí nemusí být pouze jedno, např. Městská divadla pražská (dále jen MDP) mají taková místa dvě, dle cennosti věcí. Ve svém návštěvním řádu výslovně uvádí, že „*jakékoliv cennosti včetně svršků v hodnotě vyšší než 10 000 Kč k úschově po dobu představení má návštěvník povinnost označit předem personálu šatny, aby byly uschovány na zvlášť určené místo. V opačném případě za škodu na takových věcech MDP neodpovídají.*“¹³⁹ Za „místo k tomu obvyklé“ pak mohou být považovány např. věšáky na oblečení nacházející se v divadelní kavárně (stejně jako např. věšáky v čekárně u doktora).

V případě, kdy dojde k poškození či ztrátě věci odložené v šatně, má poškozený (divák) právo na náhradu škody, kterou může uplatnit u škůdce (provozovatel šatny, zpravidla tedy divadlo) nejpozději do 15 dní.¹⁴⁰

¹³⁸ Občanský zákoník, § 2945, odst. 1

¹³⁹ Návštěvní řád. In: mestskadivadlaprazska.cz [online]. [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mestskadivadlaprazska.cz/navstevni-rad/>

¹⁴⁰ Občanský zákoník, § 2945, odst. 2

Ačkoliv není zákonem stanovena horní hranice náhrady škody, soud ji může přiměřeně snížit. „Vezme přitom zřetel zejména na to, jak ke škodě došlo, k osobním a majetkovým poměrům člověka, který škodu způsobil a odpovídá za ni, jakož i k poměrům poškozeného. Náhradu nelze snížit, byla-li škoda způsobena úmyslně.“¹⁴¹ Toto ustanovení je možné uplatnit např. v případě, když by se poškozený domáhal náhrady škody na věci, která se svojí hodnotou zcela vymyká charakteru daného provozu.¹⁴² Pokud vznikla škoda, nebo se zvětšila škoda následkem jednání poškozeného (diváka), povinnost škůdce (provozovatel šatny) nahradit škodu se dle občanského zákoníku, § 2918 poměrně sníží. Pokud se tedy vrátíme k příkladu z praxe uvedenému výše, kdy MDP mají „běžnou šatnu“ pro odkládání věcí s hodnotou do 10 000 Kč a zvláště místo pro odkládání věcí s vyšší hodnotou, lze se domnívat, že v případě, když by si divák odložil do „běžné šatny“ kabát v hodnotě 15 000 Kč, v případě ztráty by mu byla přiznána náhrada škody pouze do 10 000 Kč, neboť poškozený svým jednáním „přispěl“ k tomu, že mu vznikla (takto vysoká) škoda. Lze se domnívat, že by se tedy ani v takovém případě divadlo náhradě škody zcela nevyhnulo, ačkoliv to v návštěvním řádu uvádí (viz výše).

Pokud tedy chce divák předejít případným problémům, je zásadní, aby si své věci odložil v divadle vždy na takové místo, které je k odkládání věcí určené. Na druhé straně divadlo by mělo co nejlépe takové místo zabezpečit proti případným škodám (poškození, odcizení).

¹⁴¹ Občanský zákoník, § 2953, odst. 1

¹⁴² VEČEŘA M. Odpovědnost za škodu na odložených věcech. In: epravo.cz [online]. 23. 12. 2015 [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-za-skodu-na-odlozenych-vecech-99980.html>

15 Závěr

Závěrem lze shrnout, že na základě mého bádání právní vztah mezi divadlem a divákem vychází zejména ze závazkového práva, které vzniká zpravidla uzavřením nepojmenované smlouvy, jejímž předmětem je poskytnutí služby. Divadlo obvykle zveřejní návrh smlouvy (nabídku - ofertu), k jejímuž uzavření dochází akceptací nabídky, nejčastěji uhrazením vstupenky divákem. Hlavním legislativním zdrojem je v takovém vztahu zejména občanský zákoník, případně i zákon o ochraně spotřebitele, přičemž další podmínky bývají stanoveny v tzv. obchodních podmínkách, které bývají nedílnou součástí smlouvy.

V této diplomové práci jsem v jednotlivých kapitolách komparoval teorii, která vychází zejména ze zákonů s vybranými praktickými příklady z divadelní praxe, ke kterým dochází či docházet může. Dílčí závěry či doporučení divákům lze nalézt přímo v některých kapitolách. Zároveň jsem vedle hypotetických příkladů, ke kterým může dojít, popsal dva konkrétní soudní spory, jeden již ukončený (divačka vs. Jihočeské divadlo České Budějovice) a jeden stále probíhající (kardinál Dominik Duka se svým advokátem vs. CED a NDB).

Co se obecných závěrů týče, lze konstatovat, že některá divadla si ve vztahu k divákovi občas diktují takové podmínky, které by v případě sporu neměly oporu v zákoně a byly by neplatné, případně se pohybují na velmi tenké hraně platnosti a neplatnosti. Zda k tomu dochází právě díky neznalosti zákonů ze strany divadel, či se vědomě spoléhají na to, že neznalí diváci přistoupí na jakékoliv jejich podmínky, nelze objektivně posoudit. Jedním z příkladů může být např. cedule v divadelní šatně, kde se píše „za věci odložené v šatně neručíme“. Pokud se mají stát obchodní podmínky platnou a funkční součástí smlouvy mezi divákem a divadlem, lze učinit následující dvě doporučení, divákovi i divadlu. Obchodní podmínky jsou nejčastěji používaným a stěžejním materiálem, který upravuje práva a povinnosti diváka a ačkoliv se mnohdy jedná o sáhodlouhé dokumenty, je dobré jim skutečně věnovat pozornost a důkladně si je přečíst. Díky znalosti podmínek si bude divák jasně vědom např. toho, zda je možné vstupenku bezdůvodně vrátit, či nikoliv, neboť každé divadlo si může určit svá vlastní pravidla. Doporučení divadlům je, aby dbala v kamenných pokladnách na to, aby byl divák s obchodními podmínkami skutečně seznámen a celé

jejich znění měla vytištěna a divákovi k dispozici. U prodeje vstupenek online musí obvykle divák nejdříve souhlasit s obchodními podmínkami, myší „kliknout“ na příslušné políčko, jinak nelze nákup úspěšně dokončit a divadlo tak může prokazatelně dokázat, že s nimi divák skutečně souhlasil. V kamenné prodejně se divák mnohdy o tom, že s obchodními podmínkami souhlasí, dočte až na zadní straně vstupenky, kterou však obdrží až po uzavření smlouvy s divadlem, což je pozdě.

Domnívám se, že ne každý divák si celé znění obchodních podmínek před nákupem skutečně přečte, navíc pokud jsou velice obsáhlé, jako je tomu např. v případě již zmíněných obchodních podmínek Národního divadla, které mají 37 746 znaků vč. mezer, navíc ještě odkazují na zásady zpracování a ochrany osobních údajů, které mají 8 834 znaků vč. mezer. Pro lepší představu, jedná se o zhruba polovinu rozsahu této diplomové práce. Domnívám se, že by obecně pomohla osvěta mezi divadly i diváky o důležitosti obchodních podmínek. Jsem si vědom toho, že upravit tuto problematiku legislativně by bylo problematické, neboť každé divadlo si může určit své podmínky odlišně a s tím také souvisí jejich délka. Začít by se však mohlo např. u divadel, která jsou příspěvkovými organizacemi, na které by mohl apelovat zřizovatel, aby měla obchodní podmínky co možná nejstručnější a nejprehlednější a jít tak dalším divadlům příkladem.

Věřím, že tato práce může být přínosná studentům kulturního managementu, tedy potenciálních pracovníků v divadlech a kulturních zařízeních, neboť otevírá, dle mého názoru, důležitá a mnohdy problematická a sporná témata, která se ve svém důsledku dotýkají jak diváků, tak i divadel. Dalším směrem, jakým lze téma práv a povinností diváků podrobit detailnějšímu zkoumání, se nabízí např. komparace českého prostředí se zahraničním, včetně uvedení konkrétních judikátů, kterých bude nepochybně více, než na území České republiky.

16 Použité prameny a literatura

Monografie

- DVOŘÁK, Jan. Malý slovník managementu divadla: příručka pro organizátory, producenty, manažery, produkční, studenty a adepty studia divadla, kultury a umění. 2005. [Praha]: Pražská scéna, 2005. Teatrologie. ISBN 80-861-0249-1

Periodika

- POLÁKOVÁ, Barbora a Rudolf LEŠKA. Focení na závodech z právního hlediska. Jezdeckví. Equi Press, 2021, 69(2), 72-73. ISSN 1210-5406.

Kvalifikační práce a další vysokoškolské odborné práce

- VESELÝ, Ondřej. Inovační projekt: Ceniny v retailovém podniku. Praha, 2018. Diplomová práce. České vysoké učení technické, Masarykův ústav vyšších studií.
- KOČER, Jan. Konsensus a obchodní podmínky: teoretická a komparativní analýza. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra obchodního práva.

Právní normy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Rozsudky soudů

- Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 7. 2020, číslo jednací 7 Co 437/2020-432

Rozhovory (nepublikované)

- Mgr. BcA. Viktor Košut, videohovor, Praha 13. 10. 2020
- Pokladní Dejvického divadla, telefonický rozhovor, Praha 6. 11. 2020
- Bc. Aleš Klemš (ČOI), e-mailová korespondence, Praha 19. 1. 2021
- Poradna dTest, e-mailová korespondence, Praha 19. 1. 2021
- Mgr. Petra Stehlíková, DiS., e-mailová korespondence, Praha 16. 2. 2021
- JUDr. et Mgr. Rudolf Leška, Ph.D., LL.M., osobní setkání – rozhovor, Praha 19. 2. 2021
- Mgr. Petra Stehlíková, DiS., e-mailová korespondence, Praha 16. 2. 2021
- MUDr. Adam Kalina, e-mailová korespondence, Praha 18. 2. 2021
- doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D., telefonický rozhovor, 23. 2. 2021
- JUDr. Irena Holcová, telefonický rozhovor, Praha 2. 3. 2021
- JUDr. MgA. Michal Šalomoun, Ph.D., e-mailová korespondence, Praha 7. 3. 2021
- JUDr. ICLic. Ronald Němec Ph.D., e-mailová korespondence, Praha 7. 3. 2021
- doc. JUDr. Blanka Vítová, LL. M., Ph.D., e-mailová korespondence, Praha 8. 3. 2021
- Ing. Kateřina Dobešová, e-mailová korespondence, Brno, 10. 3. 2021
- JUDr. Eva Ondřejová, LL.M., Ph.D., telefonický rozhovor, Praha 12. 03. 2021
- Šerfelová Kateřina (ČOI), e-mailová korespondence, Praha 16. 3. 2021
- doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D., e-mailová korespondence, Brno 19. 3. 2021
- JUDr. Lucie Dolanská Bányaiová, Ph.D., e-mailová korespondence, Praha 29. 3. 2021
- Marie Ferencová (divadlo Minor), e-mailová korespondence, Praha 15. 4. 2021
- Radim Vaněk (Divadlo Kalich), Praha, 15. 4. 2021
- Vladka Němcová (Divadlo na Vinohradech), Praha, 15. 4. 2021
- Mahulena Košťálová (Švandovo divadlo na Smíchově), Praha 15. 4. 2021
- Martin Sedláček (Klicperovo divadlo), e-mailová korespondence, Hradec Králové 15. 4. 2021
- Petr Šraier (Městská divadla pražská), Praha 15. 4. 2021

- Petr Bača (Horácké divadlo Jihlava), e-mailová korespondence, Jihlava 15. 4. 2021 a 23. 4. 2021
- Mgr. Jana Mazurová (Jihočeské divadlo), e-mailová korespondence, České Budějovice 16. 4. 2021

Internetové zdroje

- Úpravy v NOZ: Obecně o soukromém právu. In: obcanskyzakonik.justice.cz [online]. [cit. 25. 11. 2020]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/predmet-upravy>
- KOTÁSEK, Josef. Cenné papíry – koncept úvodní přednášky: Právní povaha cenných papírů, In: is.muni.cz [online]. [cit. 4. 12. 2020]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1422/jaro2006/MP604Zk/um/1432925/CP_-_koncept_uvodni_prednasky_z_roku_2005.txt?lang=cs
- Základní příručka k ochraně údajů. In: uouu.cz [online]. [cit. 6. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/zakladni-prirucka/ds-4744/archiv=0&p1=1881>
- Obchodní podmínky. In: narodni-divadlo.cz [online]. 25. 5. 2018 [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.narodni-divadlo.cz/cs/vstupenky-a-predplatne/obchodni-podminky>
- Obchodní podmínky. In: hdj.cz [online]. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné z: <http://www.hdj.cz/vstupne/podminky.php>
- MAREK K. Obchodní podmínky, vykládací pravidla a obchodní zvyklosti. In: law.muni.cz [online]. 2010 [cit. 3. 1. 2021]. Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/13_obchod/Marek_Karel_\(4075\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/13_obchod/Marek_Karel_(4075).pdf)
- Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. In: mpo.cz [online]. [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu-adr/2020/3/Letak-MPO---Mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu_7.pdf
- Informace o mimosoudním řešení spotřebitelských sporů (ADR): Často kladené otázky (ADR) In: coi.cz [online]. [cit. 1. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/informace-o-adr/casto-kladene-otazky-adr/>
- Co je výsledkem mimosoudního řešení sporu? In: coi.cz [online]. 26. 7. 2017 [cit. 11. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/faq/co-je-vysledkem-mimosoudniho-reseni-sporu/>

- Pět let fungování systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů v České republice. In: mpo.cz [online]. 12. 3. 2021 [cit. 11. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/mimosoudni-reseni-spotrebitelskych-sporu-adr/pet-let-fungovani-systemu-mimosoudniho-reseni-spotrebitelskych-sporu-v-ceske-republice---260082/>
- Umělecký zážitek z kulturní akce reklamovat nelze. In: dvojka.rozhlas.cz [online]. 19. 12. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/umelecky-zazitek-z-kulturni-akce-reklamovat-nelze-7536488>
- Dejte si pozor při online nákupu vstupenek na festivaly. In: dtest.cz [online]. 6. 6. 2019 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/clanek-7386/dejte-si-pozor-pri-online-nakupu-vstupenek-na-festivaly>
- RÁMEŠ I., CHMELKA T. Stopka z EU pro zavádějící slevy. In: franchising.cz [online]. 31. 7. 2020 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://franchising.cz/moje-firma/3997/stopka-eu-pro-zavadejici-slevy/>
- Návštěvní řád Dejvického divadla, o. p. s. In: dejvickedivadlo.cz [online]. 14. 5. 2019 [cit. 30. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.dejvickedivadlo.cz/navstevnirad>
- Co si vzít na sebe. In: divadloluciebile.cz [online]. [cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.divadloluciebile.cz>
- Návštěvní řád Divadla na Vinohradech. In: divadlonavinohradech.cz [online]. [cit. 2. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.divadlonavinohradech.com/content/files/DOKUMENTY/navstevni_rad_FINAL.pdf
- Antikonfliktní týmy - VERBUM NON ARMA. In: policie.cz [online]. [cit. 6. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/rspp-pp-cr-antikonfliktni-tymy-verbum-non-arma.aspx>
- GAJDOŠÍKOVÁ V., KOTTOVÁ A. Protestující vtrhli na jeviště divadla v Brně. Nelíbila se jim inscenace se znásilněním muslimky Ježíšem. In: irozhlas.cz [online]. 27. 5. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/divadlo/nase-nasili-a-vase-nasili-brno-divadelni-svet_1805261938_ako
- HORÁKOVÁ V., BRANDOVÁ Z. Aktivisté přerušili v Brně kontroverzní hru o Ježíšovi, vyvedla je policie [online]. 26. 5. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/protesty-divadlo-husa-na-provazku-hra-nase-nasili-vase-nasili-aktiviste.A180525_162626_brno-zpravy_krut

- Hnutí Slušní lidé dostalo pokutu 126 000 za narušení divadelní hry. ‚Udělal bychom to znovu,‘ vzkázali. In: irozhlas.cz [online]. 19. 9. 2018 [cit. 9. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/slusni-lide-divadlo-husa-na-provazku-brno-hra-nase-nasili-a-vase-nasili_1809191726_jgr
- Protest proti kontroverznímu divadelnímu představení v Brně. Výtržnost nebo sbírání politických bodů. In: ct24.cz [online]. 28. 5. 2018 [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2492173-divadelni-festival-v-brne-mozna-prijde-o-cast-krajske-dotace-vadi-hra-ktera>
- TRONÍČEK J. Typické výtržnictví, policie měla rychle zasáhnout, soudí o blokování divadla v Brně profesor trestního práva. In: irozhlas.cz [online]. 29. 5. 2018 [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/slusni-lide-brno-divadelni-festival-divadlo-radikalove-policie_1805291515_haf
- ŽANTOVSKÁ E. Sami můžete pátrat, co se to vlastně stalo. In: art.ceskatelevize.cz [online]. 23. 4. 2018 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://art.ceskatelevize.cz/360/sami-muzete-patrat-co-se-to-vlastne-stalo-gEehh>
- DOMINIK HORNÍK O. Pomezni zážitky. In: artikl.org [online]. 29. 1. 2017 [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: <http://artikl.org/divadelni/pomezni-zazitky>
- Czech Epilepsy Association, z. s. Základní informace o epilepsii. In: spolecnost-e.cz [online]. Dostupné z: <http://www.spolecnost-e.cz/wp-content/uploads/2016/02/Základn%C3%AD-informace-o-epilepsii.pdf>
- Máte astma? Nezahrávejte si s kouřením. In: stop-koureni.cz [online]. [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.stop-koureni.cz/novinky/mate-astma-nezahravejte-si-s-kourenim-126>
- ŠOPFOVÁ K. Kardinál Duka trvá na tom, že divadelní hry zasáhly do jeho práv. Odvolává se ke krajskému soudu. In: ct24.cz [online]. 6. 5. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2806901-kardinal-duka-trva-na-tom-ze-divadelni-hry-zasahly-do-jeho-prav-odvolava-se-ke>
- Kardinál Duka neuspěl se žalobou na brněnská divadla. Žádal omluvu kvůli kontroverzním hrám. In: ct24.cz [online]. 18. 3. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2762798-soud-zacal-resit-zalobu-kardinala-dukya-na-brnenska-divadla-kvuli-uvvedeni-frljicovych>

- Brněnská divadla se nemusí omlouvat Dukovi. In: lidovky.cz [online]. 20. 11. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/brnenska-divadla-se-nemuseji-omlouvat-dukovi-zaloval-je-za-dve-kontroverzni-inscenace.A191120_101130_In_domov_rkj
- ŠALOMOUN M. Kardinál Duka se omluvy za inscenování kontroverzní hry nedočkal. In: NechápvýAvokát.cz. [online]. 20. 11. 2019 [cit. 11. 3. 2021]. Dostupné z: <https://nechapvyadvokat.cz/kardinal-duka-se-omluvy-za-inscenovani-kontroverzni-hry-nedockal/>
- HESOVÁ A. Soud zamítl Dukovo odvolání v kauze kontroverzních her. Brněnská divadla se mu omlouvat nemusí. In: irozhlas.cz [online]. 20. 11. 2019 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/duka-brno-kontroverzni-hry-omluva_1911201024_pj
- VESELÝ J. Použit Ještěd v reklamě zdarma nelze, říká právník Hubáčkových dědiců. In: idnes.cz [online]. 3. 9. 2020 [cit. 5. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/rudolf-leska-karel-hubacek-jested-autorska-prava-placeni.A200903_141401_liberec-zpravy_jape
- Návštěvní řád. In: divadloarena.cz [online]. 1. 9. 2020 [cit. 5. 3. 2021]. Dostupné z: http://www.divadloarena.cz/subdom/arena2/images/Navstevni_rad.pdf
- Obchodní podmínky – Divadlo Na Vinohradech. In: divadlonavinohradech.com [online]. 25. 5. 2018 [cit. 6. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.divadlonavinohradech.com/content/files/DOKUMENTY/OBCHODNI_PODMINKY_DIVADLANAVINOHRADECH21.pdf
- Návštěvní řád. In: mestskadivadlaprazska.cz [online]. [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mestskadivadlaprazska.cz/navstevni-rad/>
- VEČEŘA M. Odpovědnost za škodu na odložených věcech. In: epravo.cz [online]. 23. 12. 2015 [cit. 10. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-za-skodu-na-odlozenych-vecech-99980.html>

Další zdroje

- doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D., 2020, Bankovky, šatní lístky a vstupenky do divadla - "cenné papíry" nebo jen "cenné" papíry?, YouTube video. [2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UaB69ZMrVTU&t=474s>